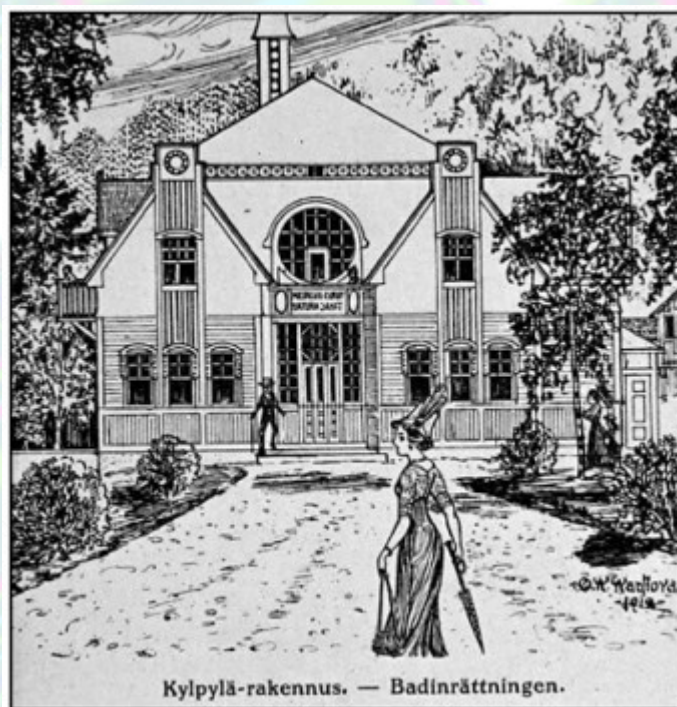

Timo Kinnunen
Särkiniementie 16 A 41
70700 Kuopio
Finland

Kadotettu Rauhan sairaala ja maatila - Lost Hospital of Rauha, and its Estate

”Oi mikä rauhan maa” – sanoi muuan venäläinen, joutilas yläluokan kansalainen - viettäessään aikaansa Rauhan Sanatoriossa - joskus kauan-kauan sitten (*kala-kala*). Varsinkin nykyisin tällaisen arvion lausuminen herättäisi pelkästään hymyilyä, sillä nykyihminen on meluisa, ja ei tahdo pysyä hetkeäkään paikoillaan. Aina täytyy löytyä pärinää ja möykkää. Sangen hermostuttavaa väkeä! Nykylauhaasta on tullut meluisa ja rauhaton kylpyläpaikka, jossa aikaana viettävillä ihmisillä täytyy olla koko ajan edes jonkinlaista aktiviteettia, sillä niistähän sitten kerrotaan tuttaville, että tehtiin sitä ja tätä, ja elettiin laatu-aikaa. Ei haluta tiedostaa että elämä oli ohi jo ennekuin se ehti alkaakaan.

Polveilevaa, lapsuus -ja nuorukaispainotteista johdantoa

Rauha on muuan paikka Saimaa -nimisen järven rannalla, joka sijaitsee entisessä Kymen läänissä, ja Joutsenon entisessä kunnassa, ja entisen Rauhan sanatorion paikalla - ja nykyisellä kylpylän paikalla – ja niin ikään - liki Toukolan kylää. Jo kauan ennen kun se oli häviöön mennyt, aaltoili siellä teräinen vilja, ja niin päin pois. Varsinaisena sairaala-aikana siellä oltiin mielisairaita joko viran puolesta, tai sitten ilman. Sinne tuli väkeä eri puolilta suomea mielenterveystyötä tekemään, ja ne näyttelivät melko hyvin ymmärtävänsä mielisairaita ihmisiä, mutta kyse oli pitkälti vain siitä että ne osasivat kätkeä asenteellisuutensa ympäristössä asuvia tanopäitä paremmin. Näillä tienoin asuskeli jääkauden jälkeen matalaotsaista muinaiskansaa, ja myöhemmin täällä asuskeli muutama hassu maanviljelijä, naurettavan pienine tiloineen - eläen tapahtumaköyhää ja yksinkertaista elämäänsä. Isojaossa joitakuuta onnisti, ja he saivat haltuunsa kapeat, mutta varsin pitkät kaistaleet maata, ja heistä sikisi sitten Korvenkylän lättäpäinen kansa. Ei aikaakaan kun paikalle sattui erinäiset liikemiehet, jotka perustivat Rauhaan ja Tiurunien kylpylät ja sanatoriot, koska Valtionhotelli oli käymässä ahtaaksi; se ei kyennyt majoittamaan kaikkia venäläisiä turisteja, ja eihän heitä voinut ajatella majoitettavaksi jyväjussien haiseviin tölleihin. No, uusi varakylpylä sinnittelikin menestyksellä pitkähkön aikaa, kunnes tulipalo ja

omistajien ikääntyminen löivät sille lopullisen niitin. Paikallisten kuntien kuntainliitto oli havitellut Rauhaa sairaala-alueksi jo jonkin aikaa, sillä sen vieressä oli vielä tuolloin puhdasvetinen järvi, sekä ympärillä runsaasti hyvää metsämaata, ja mahdollisuus puutarhan ja maatalan perustamiseen. Tuohon aikaan pidettiin näet tärkeänä että sairaala oli omavarainen. Myös vankiloissa piti olla oma maatila – voimalayhtiöistä nyt puhumatakaan. Kun sitten eräiden osakaskuntien sinnikkäästi ajama Savikonhovin operaatio kariutui maanviljelijöiden joukolla suorittamaan Perkjärven pinnan laskuun, jäi se tavallaan sätkyttelemään kuivalle maalle, ja jäi liian kauas rantaviivasta. Niinpä päätettiin hankkia juuri sopivasti tulipalossa palanut Rauha, koska mikään ei voita hyvää tulipaloa, jos halutaan jotakin halvalla. Niihin aikoihin oli halvinta koota pöpit yhteen paikkaan, ja hoitaa heitä siellä – ja olihan se toki paljon humanimpaa kuin pitää heitä ketjulla köytettyinä seinään – josta nimitys *seinähullu* on peräisin. ”Kotihoidon” taso oli suorastaan surkea. Tarjokkaita uuden mielisairaalan sijaintipaikaksi oli toki muitakin, kuten Hovinmaan kartano Viipurin lähellä, ja Kähärin tila Kuolemanjärven pitäjän Järvenpään kylässä, ja eräitä muitakin - mutta ne eivät olleet halpoja. Näin jälkikäteen voi ajatella, että ehkäpä oli hyväkin, ettei yhtäkään niistä valittu, sillä nehän jäivät rauhateossa Neuvostoliiton puolelle, uuden rajan taa. Vaikka Neuvostoliittoa ei enää ole, nin rajan takana ne olisivat siltikin. Sitten koitti Rauhan sairaalan aika, joka kuluessa melkein kaikki vanhan kylpylärakennukset hävitettiin, ja vanhan kylpylän raunioiden päälle rakennettiin uusi päärakennus, joka kuitenkin kävi pian vanhaksi, ja sitä kutsuttiinkin osuvasti *vanhaksi päärakennukseksi*. Ylemmäs rantatöyräälle rakennettiin funkkistyylinen hallintola ja sen viereen samantyylinen Setälä, ja myöhemmin tyylittömät ylätalo ja alatalo. Sota-aikaan melkein kaikki sodassa järkensä menettäneet kulkivat Setälän kautta, ja Rauhan sairaala toimi sotasairaalana. Mielisairaala-ajan onni kesti vain aikansa, ja päättyi komeisiin juhliin, jossa vuosikymmenet elämänsä sairaalalle uhranneet palkittiin mitalein, ja sitten ei kulunut kauaakaan aikaa kun sairaala jo lakkautettiin, ja joutui vandaalien temmellyskentäksi. Kaiken taustalla vaikutti tietenkin mielitautien hoidon kehittyminen, ja ensimmäisenä uuden ajan airueena Rauhaan rantautui *lobotomia*, ja potilaita ehdittiin leikata tuhatkunta, ennekuin uusi lääkehoito osoittautui tehokkaammaksi, ja suunnittelijat alkoivat juonia *avohoitoa*, joka näytti halvemmalta, ja joka taas aiheutti sen, ettei suuria sairaalakomplekseja enää tarvittu. Tästä seurasi se, että kaikkialla Suomessa lakkautettiin suuri joukko mielisairaloita, ja Rauha oli näiden joukossa vain yksi tapaus. Eniten näissä erilaisissa laitosten lakkautusoperaatioissa Suomessa kärsi Joutsenon kunta, sillä kahden suurehkon sairaalan lisäksi siltä vietiin lopulta myös Konnunsuon vankila, ja näiden ohella paljon muutakin – joten ei mikään ihme, että Joutsenon kunta liitettiin lopulta puoliväkisin Lappeenrantaan, ja se on täten lakannut olemasta kartalle merkitty paikka. Itse asiassa Lappeenrannalla meni tätä ennen paljon huonommin kuin Joutsenolla, joka oli edennyt pitkälle teollistumisessa, mutta Joutseno pelattiin ulos.

Nyt elämme tilanteessa jossa Rauhan aika *sairaalana* on auttamatta mennyttä, ja sen sairaalanaikuinen rakennuskanta alkaa pian olla tuhottu - lukuunottamatta paria poikkeusta, joilla on katsottu olevan arkkitehtoonisia arvoja. Ollaan palaamassa aikaan, jolloin Rauhasta tulee jälleen venäläisten rikkaiden suosima kylpylä, jota ei takuulla ole tarkoitettu karvahattukansalle. Siellä vetreät ja notkeat kylvettäjäät puunaavat paksujen, lihaviiden maatuskojen pinttynyttä nahkaa. On suorastaan surkuhupaisaa, että niin sanotut *entiset Rauhan nuoret* (siis ne jotka ovat vielä elossa) kokoontuivat parikin kertaa tähän uuteen kylpylään yhteistapaamiseen, ja vielä maksoivat siitä ilosta paikan uusille omistajille hyvät rahat. Muisteltiin oikein urakalla kuinka ihanaa aikaa se kaikki olikaan ollut. Monet koulukiusaajat saivat tilaisuuden revitellä oikein urakalla rakkaita lapsuusmuistojaan, ja muunnella totuutta sydämensä kyllyydestä. Oleellista näiden *entisten rauhalaisten* kohdalla on se, että heiltä oli viety koko menneisyys, ja kaikki lapsuuden tutut paikat. Tästä huolimatta he saattoivat vielä päivitellä ihan sydämensä pohjasta ja haikailla metetettyä onnelaansa. Mutta kaikki oli kuitenkin muuttunut. Jos *Pultsi* vielä eläisi, ei hän löytäisi enää tuttua hässimäköppiaan, tai *martikaisenari* Papusenmäelle kätkemäänsä viinapulloaan, ja sen isi ei enää ammuskelisi pikku tuiuterissa haulikollaan tyhjiä pulloja tunkion päältä. Sitä kysyy itseltään, mitä helskatin muisteltavaa siellä olisi kellään, kun kaikki on jo hävitetty, ja ei tule enää takaisin, koska terävänäinen mies on kaiken vienyt. Lienee selvää, että en itse osallistunut, enkä aio osallistuakaan tuollaisiin kokoontumisajo-geimeihin. Ajatelkaa nyt *ihan ite*: suurella vaivalla aikanaan rakennettu valtava sairaalakompleksi on hävitetty, eli se on lakannut olemasta, ja samalla on kadonnut melkoinen siivu historiaa. Tietenkin on totta, että Rauhassa oli jo aiemmin sijainnut kylpylä, josta **Laila Hietamies** on kirjoitellut useita kirjoja, mutta kuten tiedetään, sitä vanhaa miljoötä ei enää ole. Eipä ole enää olemassa **Hietamiehen** kirjoissa kuvattua Ritikanrantaa Tainionkoskella, jonka tienoilla sijaitsi mm. vähemmän kunnianarvoisa Tainionkosken yhteiskoulu, johon Tornator oli antanut rakennukset. Sitävastoin **Hietamiehen** kirjoissaan kuvaama valtionhotelli, eli *valtsu*, on edelleen paikallaan, ja

muistuttaa ulkoisesti edelleenkin jossain määrin vanhaa valtsua. Ennenvanhaan tavalliset, hieman juoppouteen taipuvaiset rauhalaiset, kävivät enimmäkseen valtsun alakerrassa sijaitsevassa kellariravintolassa, eivätkä niinkään prameassa yläkerran juottolassa, mutta se nyt vaan on kokonaan toinen juttu, kuten **Kipling** sanoisi. Olinhan siellä minäkin, joten jotakin siitä ehkä tietäisinkin, mutta olkoon nyt. Onhan armo kuitenkin aina armeliasta, ja kenekään ei tarvitse piehtaroida haudassaan. Näyttää vahvasti kuitenkin siltä, että aika monien, jo kypsään ikään ehtineiden jossain asuneiden ihmisten parissa on alkanut massiivinen muistelusten kirjoittamisen aika, ja jokainen kynnellen kykenevä koettaa saada kyhäelmänsä nettiin. Valokuvia sairaalasta lienee näpsitty aikojen kuluessa vallan tuhattomasti, mutta koska kaikki tapaa hävitä omille teilleen, huomataan, ettei äkkiä olekaan käytettävissä itseotettuja, vanhoja valokuvia muistelusten tueksi. Halutaan toki nähdä kuvia ihmisistä ja omasta nuoruudesta, mutta ei haluta nähdä yhä uudelleen omien läheisten ja sukulaisten kuvia (pönöttämässä kahdessa rivissä typerä virne naamallaan). Vaikka mitäpä merkitystä tälläkään on, sillä kuka niitä saatanoita edes tuntee! Rauhassa oli useitakin valokuvauksia innokkaasti harrastaneita samanikäisiä pojankoskeja, kun itse olin nuori, mutta mitä lienevät kuvailleet kun yhtään kuvaa tuonaikaisesta arkielämästä ei näytä säilyneen nykypäivään. Kovasti ne pyörittelivät kehite- ja kiinnitepuurnukoitaan totisen näköisinä. No, olihan minullakin muutamia halpoja kameroita, mutta itsekään en älynnyt kuvata nimenomaan tavallista, arkista elämää, tai osannut kuvitella, että koko tienoo lanattaisiin maan tasalle, ja että jäljelle ei jäisi edes vienoa, hapahtkoa potilasruuan tuoksua. Olen nähnyt netissä erään taiteilijan ottamia kuvia rappeutuvasta rauhan sairaalasta, mutta niissä kuvataan jotakin, jonka yksityiskohtien merkitystä kertoja ei edes ymmärrä, ja näissä tällaisissa kuvissa vain hakemalla haetaan kuvakulmia. Mennyt Rauha nähdään asetelmina. On kuvia sairaalan maanalaisista tunneleista, mutta kuvien mukana ei voi aistia sankkaa potilasruuan hajua, ja potilaille ominaista, pinttynyttä lääkkeiden ja epänormaalin eritystoiminnan tuoksua. Kuvissa ei näy *eikkaa* näyttämässä *muikkuaan* sahan kulmalla, tai *einoa* selostamassa jotakin kimeällä äänellään, tai *tarmoa* tuoksumassa hajuvedelle. Kuvista ei näe, että mainituissa tunneleissa kulkemiseen tarvittiin yleisavaimia, joita nulikoilla ei olisi tietenkään saanut olla, mutta olipas nyt kuitenkin – kunnes muutamat sairaalan henkilökunnan pojat ryöstivät kanttiinin, jonka jälkeen moni hautasi avannippunsa maahan. Ainakin minä tein niin. Eräässä taiteilijan ottamassa kuvassa eristyskopin oveen on liitetty kyltti, jonka mukaan koppi oli käytössä *ennen sotia*. Kaikenlaista paskaa sitä kuulee: jokaisella osastolla oli joku huoneista varattu eristystä varten, ja eristystä myös käytettiin. Olen nähnyt tuon kaiken omin silmin, ja ollut avustamassa vaikkapa *seiskan potilaan* työtyyttämässä koppiin. Yksinhän hoitajat eivät potilaita koppiin saaneet – ne hullun voimat, näet! Toisaalta tunnelien seiniä ei minun lasuudessani ja nuoruudessani töhritty graffiteilla, ja ainoan varmasti tietämäni graffitin piirustin itse lyijykynällä rannalla sijainneeseen miespotilaiden pukukopin seinään, jossa kuvailin erilaisia *asentoja*, jos nyt ymmärrätte yskän. Koppi lienee hävinnyt jo aikapäiviä sitten, ja isotissinen, nuori kaunis nainen ei enää pidä uimarannassa uimakoulua sairaalan lapsille. Kun noihin aikoihin radiossa raikui **Eeron** ja **Jussin** laulama *Saaren haluan*, ajattelin itse juuri tätä kyseistä nuorta, naispuolista uimaopettajaa isoine tisseineen. Kun menin oppikoulun jälkeen Mikkeliin teurastamoharjoittelijaksi, ne kertoivat Puistobaarissa **Jussin** olleen siellä armeijassa, ja käyneen tanssimassa työväentalolla, ja naureskelivat kyseisessä baarissa kuinka tytöt välttelivät tätä, ja torjuivat tämän tanssikutsut, koska pitivät **Jussia** lihavana, lösönä. Sikäläisten nuorten asenteista kertoo jotakin se, että nämä sulki jalon seuransa ulkopuolelle erään saksalaisnuoren, joka oli ensimmäinen koskaan näkemäni *sivari*. Minä olin noihin aikoihin laiha työläisnuorukainen, jota ei voitu ajatellakaan oppikoululaisten pöytiin. No niin. Asiaan! Aikuiset ihmiset olivat Rauhassa pääasiassa hoitajina ja lääkäreinä sairaalassa, mutta he olivat itse asiassa erittäin suvaitsemattomia ja ahdaskatseisia ihmisiä. Kun eräs nuori pariskunta alkoi siellä seurustella keskenään, pilasivat pahantahtoiset työtoverit heidän kauniin suhteensa pahoilla puheilla, ja vihjailuilla. Sellaista jatkuvaa pientä ilkeyttä, ja julmia tarinoita. Ja sitten joku *Lajunen* ampui eräänä päivänä itsensä haulikolla, ja muuan *Rahikka* räjäytti itsensä kantopommilla. Ullakot täytyivät hirttäytyneistä. Sanotaan, että yhtä psykoterapeuttia kohti ainakin kymmenen on vetänyt itsensä leukakeinuun. Niin rankasta hommasta on kyse. Monasti myös sattui, että jotkut potilaat uivat aivan liian kauas Saimaan selälle, ja hukkuivat sinne. Sitten niitä tuotiin rantaan, ja asetettiin paareille, ja niitä käytiin katsomassa. Asiaan kuului vettä tippuva sammakkomies, joka pyyhki ähkien hiestynyttä otsaansa. Muistan myös erään nuoren maatalousharjoittelijan, jota rohkaisin jatkamaan opintojaan, ja joka menikin sitten sairaalaan harjoittelijaksi, ja kuinka tätä pian siellä kutsuttiin pilkallisesti *neitiramulaksi*. Nykyisin sitä sanottaisiin ”transsuksi”. Erilaisuutta ei Rauhassakaan juurikaan siedetty, vaikka nimenomaan erilaisia ihmisiä hoidettiinkin. Tämä on todella tavaton paradoksi! Voi sanoa, että ainakin homot ja transsit pysyttelivät visusti kaapeissaan noihin aikoihin. Nythän niitä tunkee lähes joka tuutista, ja televisio on hitä pullollaan, ja monet heistä tekevät ruokaa, tai suunnittelevat

ihmisille asuntojen sisustamista, sun muuta. Ja mikäpä siinä: homot ovat aina ymmärtäneet paremmin tyylin ja hyvän pukeutumisen päälle, kuin meikäläiset rasvanahat. Oli myös erittäin häpeällistä, jos jonkun hoitajan omia sukulaisia joutui sairaalan potilaiksi, sillä hoitajien ja lääkäreiden piti olla tervepäisiä, eikä hulluja. Muistan kun kuljin naapurin pojan kanssa metsäpolulla, *Ankkalammen* rannalla, ja kuinka vastaan käveli eräs nuori potilaspoika. Äkkiä naapurinpojan kasvot levenivät yliteennäiseen hymyyn, ja hän löi kämmeniään kaikuvasi yhteen, ojensi kättään ja sanoi ylireippaalla, mutta aivan liian kovalla äänellä: *no terve, Pete, terve!* Sitten hän kysyi varovasti pojalta: *o-onkos-s siulla ollu n-noita ko-h-tauk-sia!* Potilaspojan mentyä jo kauemmaksi naapurinpoika kertoi selitykseksi potilaan olevan sukulaisensa, jolla oli *kaatumatauti*. Kyseessä oli siis jotakin erityisen kammottavaa! Ajattelin, että kuitenkin tämänkaltainen, reipas, ja mahdollisimman luonteva suhtautuminen olisi muiltakin toivottavaa, ja niinpä huikkaisin vastedes aina potilaspojan nähdessäni tälle: *no terve, Pete, terve!* Läjäytin myös kämmeniäni kuuluvasti yhteen - tekoreippaasti. Pelkäsin tosin, että mitä ihmettä minä tekisin, jos se nyt *kaatuu*. Tai saa *kohtauksen!* Mutta noin yleensä: erityisesti mielisairaanhoitajien lapset eivät olleet yhtään sen suvaitsevampia kuin Korvenkylän tai Portsillan pennut, joille kaikki hullut ja poikkeavat olivat vapaata riistaa, ja ainaisten huuteluiden kohteena. Eräällekin sukupuolisesti poikkeavalle miehelle lallateltiin aina tilaisuuden tullen: *On homokukko, on paskalukko, nyt tallin oveen laitettu, on nenäliinat taitettu, ja homon taskuun laitettu, taas Kukkolassa, niin hiljaisessa, miss' homon muna tököttää, ja persereikään jököttää, la-la-lallallaa!* Sitten odoteltiin, että tämä lähtisi suuttuneena takaa-ajoon, naama punaisena, ja niin se monta kertaa lähtikin- lepikko vaan ryskyi. Vaan eipä silti. Eräskin huutelijoista teki pitkän päivätyön arvostettuna mielisairaanhoitajana, ja kenties joku toinenkin, sillä sairaala oli todella merkittävä työnantaja koko seudulla. Itse asiassa ainut. Sitä kai oppi pitämään enimmät mölyt mahassaan, ja osasi esittää empaattisempaa kuin olikaan, kun siitä maksettiin. Vaikka tuskinpa kukaan homo-huutelijoista edes tiesi, mitä tuo sana *homo* edes tarkoittaa. Tärkeintä olikin avoimesti osoitettu julmuus ja tunteettomuus. Oli tärkeää pysytellä *coolina*, kun heitti kissanpennun kuoliaaksi sikalan kiviseinään, niinkuin *naapurinesko*, vaikka mistäpä tuo *eskokaan* olisi tiennyt moista tekoa kehnoksi kun hieman aikaisemmin aikuiset miehet olivat tappaneet joukottain kissoja, kun nämä kuulemma levittivät hiirilavantautia. Muista kuinka miehet avasivat karsinoiden siltoja ja ottivat sieltä kissaraukat kiinni tapettaviksi. Myöhemmin tosin kävi ilmi että taudin synä oli pikemminkin sairaalan ruokalasta sikalaan toimitetut ruuantähteet, ja ruokalan puutteellinen hygienia. Yhtenä tautien lähteenä oli Saimaaseen suoraan laskeva sairaalan viemäriputki, ja se, että ihmiset uivat ja peseskelivät pyykkejään siinä vieressä. Lavantaudinhan siitä sai - ja sen epidemian! Sikalan ja navetan kissat pikemminkin torjuivat monia kulkutauteja kun pyydystivät hiiriä ja rottia. Eipäs *naapurinkarikaan* tuntenut synnintuskia kun ampui rennosti pienoiskiväärillään navettasillalla rauhallisesti kujeskelevan emokissan, tai *urhemaankössi* kun ampui rauhoitetun tuulihaukan kalustoliiterin vintiltä. Oli erittäin tärkeää kerätä linnunpesiä poikineen, ja mestata niitä sitten illalla, kuten *savolaisentimpan* jengi. Luonnonsuojelusta ei juuri voinut puhua maailmassa, jossa kaikki kiinni saatu tapettiin, ja nauraa räkätettiin päälle paskaiset naurut. Oltiin näet kovanaamoja, kaikki tyynni. Ja eräälle hompsuiselle naispotilaalle, joka tömpsytteli rauhallisesti potilasryhmän mukana, piti välttämättä mölistä: **Sanni, Sanni!** Ja sitten vain odottaa kuinka tämä lopulta kähisi vihaisena takaisin: *mie kuule kohta salvan teijät!* Ennen sairaalaan tuloaan se asuskeli itsetekemässään lautamökissään hiekkakuopan reunalla junaradan varressa. Omakohtaisiakin kokemuksia minulla siis oli itseni kanssa samanikäisten osoittamasta julmuudesta, mutta myös aikuisten julmuudesta minulla on joitakin *keissejä* tallennettuina mieleni pohjukoissa. Muistan kun kerran laskin pyörälläni iloissani alas mäkeä rantaan päin, ja laulaa hoilotin jotakin kovalla äänellä. Näin kuinka kaksi mieshoitajaa katseli menoani, ja sanoivat: *siinä se menee ... se sama, joka on pudonnut puusta, ja vähän tärähtänyt!* Meinasin ajaa tienoheen, ja meinasipa juuri ryystämäni rokka mennä väärään kurkkuun, sillä tuollainen sattui todella pahasti, ja olikin tarkoitettu minun kuultavakseni. Ja kyseessä oli sentään kaksi aikuista, mutta julmaa ihmistä, jotka käsittelivät päivittäin raporteillaan hurskaina potilaiden kuulumisia. Varsinaisia teeskentelijöitä ja näyttelijöitä! Ne vain näyttelivät *hyvää lääkäriä ja hoitajaa*, vaikka olisivat muuten olleet valmiit marssittamaan potilaat montun reunalle. Mutta nimenomaan tällaisia pieniä, julmia tarinoita ihmiset eivät halua sairaalasta muistaa. Ainut seikka joka erotti tuolloiset nuoret nykynuorista oli se, etteivät ne sentään ennen potkineet maassa makaavaa, ja että sanailusta raakaan tappeluun oli pitkä matka. Tämä mainittu muistamattomuus on itsesuojelua: halutaan istua mielellään siellä missä pilkkaajat istuvat, koska silloin ei itse joudu pilkan kohteeksi. Aikuiset ihmiset olivat *laumasieluja* mitä suurimmassa määrin, niinkuin nykyäänkin. Ajatellaan, että kaikki mikä tehdään joukolla, on laki ja moraalisaantö sinällään. Vallitsi myös naapurikateus: Kun joku perhe hankki ensimmäisen television, täytyi kaikilla muillakin olla sellainen, mielummin jo huomenna, ja saman ketjureaktion aiheutti

ensimmäinen auto, tai ensimmäinen, naapurin rakentama kesämökki. Kaikilla muillakin piti olla sellainen, ja vähän parempi kuin muilla - jotta sinne voisi kutsua kateellisia naapureita ja ystäviä. Niin se käy. Minulla ei ole montaakaan valokuvaa noilta ajoilta, mutta joitakin on säilynyt, ja osaa niistä en ole aikeissa laittaa ainakaan nettiin, koska ketäpä ne nyt kiinnostaisivatkaan.

Lähestymistapoja ilmiöön Rauhan Sairaala

Rauhan sairaalan historiaan perehtymistä ei kannata aloittaa ainakaan *YouTubessa* tarjolla olevien, luultavasti kypsyttämättömien, haisevien esimurrosikäisten kummitusvideoita katselemalla. FST teki aikanaan ohjelman Rauhasta, ja ne pysyivät minua mukaan, mutta en suostunut. Ne tekivät dokumenttiohjelmansa lähinnä juuri kummittelun näkökulmasta, joten oli ihan hyvä että etten ollut kiinnostunut muistelemaan Rauhaa tuollaisessa asiayhteydessä. Jokin sai minut epäilemään, ja jos olisin suostunut, siinä sitä olisi oltu kertoilemassa kummitusjuttuja pimeässä, hylätyssä sairaalassa, ja minut olisi muistettu juuri siitä. Jos taas olisin mennyt entisten rauhalaisten muistelujuhlaan, olisin minäkin pällistellyt siellä otetuissa ryhmäkuvinä kuin mikäkin hölmö, ja komeillut nettiin ladatuissa muistelukuvinä – tahdoin minä sitä tai en. Kummitteluvideoiden kuvaajat, jotka operoivat sairaalan jouduttua tyhjilleen, ja nämä myöhemmät dokumenttiohjelmien tekijät, olisivat varmuudella olleet aikanaan sairaalan potilaita, ja taatusti ilman vapaakävelyoikeutta. Videot kuvastavat lähinnä Korvenkylän nuorison asenteita ennen ja nyt, sillä nämä ovat aina pitäneet Rauhaa hullujenhuoneena, ja sairaalan henkilökuntaa jollakin tavoin vinksataneena. No, eiväthän potilaat nyt toki olleet tavallisia naapurin setiä ta tätejä, mutta maallikon on erittäin vaikeaa tunnistaa ulkomuodon perusteella ketkä ovat psyykkisesti sairaita – kun oikeaan diagnoosiin kuuluu asiantuntijaltakin viikkokausia ja parhaassa tapauksessa kuukausia. Koska ihmiset ovat enimmäkseen amatöörejä tässä mielitautiasianssa, on ihan mahdollista, että ihan naapurissa asuu ihan oikeasti kiltinnäköinen setä, joka pitää tytärtään seksiorjana kellarissa, ja jota pidetään yhteiskunnan tukipylväänä, ja kukaan ei huomaa koskaan mitään. Psykopaattien, jotka eivät ole varsinaisesti mielisairaita, tiedetään olevan eteväitä hämäämään erityisesti naisväkeä. Niinpä sillä tanskalaisella, joka tappoi kylmäverisesti ampumalla kaksi poliisia Helsingin kadulle, oli kuulemma kaksikin suomalaista naisystävää vankilasssa. Jokainen nainen kuvittelee, että juuri hän parantaa minkä tahansa ihmispedon, mutta löytääkin sitten lopulta itsensä riippumasta jaloistaan jonkun maakellarin katosta. On olemassa useitakin valtionpäämiehiä, jotka kuuluisivat ilman muuta lukkojen taa – jo kadunmiehen laatimien taudinmääritysten perusteella - mutta kun niillä on valtaa ja rahaa, niin ne saavat olla valloillaan, kuten Trump ja mone muut. No, toisaalta ei tuollaisista, entisessä Rauhassa kuvatuista videoista, ole mitään haittaakaan, koska ne eivät kerro mitään kohteestaan, ja ne

häipyvät aikanaan elektroniseen taivaaseen sen kummempia jälkiä historiaan jättämättä. En minä sitä sano, että tämä minun esitykseni olisi niitä yhtään parempi, mutta minä nyt olen ainakin asunut lapsuuteni ja varhaisnuoruuteni Rauhasa silloin kun se vielä kuhisi elämää. Minä näin sen niin hyvässä kuin pahassakin. Tuollaisten laitosmaisten mielisairaaloiden hyvä puoli on siinä, että niissä henkilökunta kohteli potilaita muodollisesti hyvin, ainakin virkansa puolesta, vaikka henkilökunnan todelliset asenteet hulluihin olisivatkin olleet lähinnä keskiaikaisella tasolla. Ei niitä kidutettu ja rääkätty! Jos joku henkilökunnan omainen sattui joutumaan Rauhaan potilaaksi, asiasta vaiettiin, ja siitä ei yleisesti puhuttu. Sattuipa kerran niinkin, että eräs *Rantalan* osastonhoitaja siirtyi ihan kaikessa hiljaisuudessa eräälle toiselle osastolle potilaaksi, koska alkoi viettää osastolla öitäänkin papereitaan pyöritellen. Olin sen kanssa samalla osastolla. Sekosi kai papereihinsa, niinkuin monelle käy. Mutta ei näistä yleisesti puhuttu, koska oli aivan riittävän vaativaa selvittää monista hoitotoimenpiteistä ihan viran puolesta, ja hulluuden syvimmän luonteen ymmärtäminen luovutettiin suosiolla sairaalan psykologille ja ylilääkärille, jotka lausuiivat niistä sitten hyvin formuloituja mielipiteitään. Narisevalla äänellään. Mitä taas muihin lähiseudulla asuneisiin maallikkoihmiisiin tulee, olivat heidän asenteensa peräisin kai lähinnä muinaisesta Persiasta, tai jostakin Mesopotamiasta nyt kuitenkin. Muistan kuinka rippikoululeirillä ollessani Joutsenon seurakunnan silloinen kirkkoherra kyseli meiltä oppilailta mistä olimme kotoisin. Kun me *rauhalaiset* kerroimme kotipaikkamme, sanoi tuo arvon kirkkoherra: *Rauhasta onkin aina tullut viisaita miehiä!* Ja koko oppilasjoukko räjähti raikuvaan, pilkalliseen nauruun. Miten minä siis voisin oikeastaan tuomita noita nauraa räkättäviä *YouTuben* videotaiteilijoita, sillä eiväthän ihmisten todelliset asenteet näytä muuttuneen lainkaan siitä mitä ne olivat silloin kun Rauhan sairaala vielä eli parhainta kukoistustaan. Varsin tavallista oli vielä oppikouluaikoina, että kun imatralaiset lättähatunalut saivat tietää *rauhalaisten* asuinpaikan, alkoivat he heti väänellä naamaansa kaikenlaisiin hullunelkeisiin, ja hypellä simpanssien tavoin, raaviskella ruumistaan, ja päästellä outhoja, puhkuvia ja vinkuvia ääniä – käsittivät näet siten hulluuden olemuksen, ja esittivät käsityksensä performanssina (josta *performanssitaide* on ilmeisestikin saanut alkunsa). Tietenkin erilaisissa juhlapuheissa sitten ymmärrettiin tätä jaloa mielisairaudeenkin asiaa mahdollisimman syvällisesti, ja oltiin etupäässä asiallisia. Vaikka: minä olen aina pitänyt *imatralaisia* jotenkin rahvaanomaisina, ja typeryksinä. Teille, mahdollisille koulukiusatuille sanoisin, että huolimatta erilaisista projekteista, joilla kouluista pitäisi tulla inhimillisempiä paikkoja, niin mikään ei oikeasti muutu, ja teistä ei todellisuudessa piittaa kukaan pennin vertaa. Totuttautukaa siis siihen että monotaminen jatkuu. Rauhan sairaalaa ei ole *sairaalana* enää olemassa – se on nimittäin lakkautettu, jollette satu ennestään tietämään – se on myyty kaiken maailman hotellimaakareille. Pian koko Suomi on myyty jollekin, joka ei ole syntynyt Suomessa - joka taas pian myy ostamansa jollekin kolmannelle. Se, mitä Suomen entiset viholliset idän suunnalla eivät saaneet sotimalla, he saavat nyt ostetuksi riihikuivalla rahalla. Pian kai koko Saimaa rantoineen kaikinensa on myyty heille, ja he nostattavat huviloitaan joka niemeen, notkohon, saarelmaan. Tietäkääte kuitenkin, että erityisesti venäläiset ovat hanakoita rakentamaan aitoja, mikä tekee heistä ajan mittaan kenkkuja naapureita. Ja jos nyt oikein positiivisesti ajattelee, niin olihan Rauha kylpyläaikana nimenomaan venäläisen ylimystön suosima terveyskylpylä, ja jopa venäläisten lääkärien omistama, joten voisihan se muuttua jälleen sellaiseksi – ellei Saimaa olisi niin saastunut, ja sen lähiympäristö olisi jo valmiiksi pilattu. Viemäriputkistotkin pitäisi rakennuksissa kuulemma uusia melkein kokonaisuudessaan, koska esimerkiksi setälässä oli käytetty läpimitaltaan liian ahtaita pukia, ja ilmeisestikin säästetty rahaa, joka sitten ohjattiin itselle. Rauha ei enää näytä sellaiselta kuin ylläolevassa kuvassa, josta näkee sen viimeisimmän kehitysvaiheen sairaalana. Ymmärrätte varmaankin miksen enää ole halukas edes vierailemaan noilla seuduilla. Rauniot eivät ole minua koskaan viehättäneet, tai vanhat tarinat, jotka ovat jo lähtökohtaisesti silkkaa valetta.

Ylläolevasta yleiskuvasta mainittakoon tässä pari mielenkiintoista yksityiskohtaa. Järvi on osa *Saimaata*, joka on pinta-alaltaan Suomen suurin vesistöalue. Varsinainen *Suur-Saimaan* alue on suuren, Ruokolahden kuntaan kuuluvan *Mietinsaaren* takana, jonka *Kolmiköytisen* vuorelta on löydetty mm. kalliomaalauksia. yös muita kivekautisia jäänteitä on sieltä löydetty - kuten esimerkiksi *Lylyiltä*, ja *Masteensaaresta*. Suuren *Mietinsaaren* takana sijaitsee *Suur-Saimaan* laaja alue, josta löytyvät mm. nuorille alueelle kuuluvat erikoisuudet - *saimaannorpat*. Mainituilla saarilla on asuttu jo kivekauden aikana, kuten myös **Petro Pesosen** laatimasta raportista käy ilmi. Niitä varten, jotka eivät koko raportista olisi kiinnostuneita, lainaan siitä tätä asiaa koskevan osan.

Esihistoriaa

Vesistöhistorialla on omat vaikutuksensa myös kivekautisen asutuksen historiaan. Joutsenosta ei tunneta lainkaan esikeraamisia (7500-4200 eKr.) tai vanhemman varhaiskampakeraamiikan (4200-3500 eKr.) aikaisia asuinpaikkoja. Syynä on mitä ilmeisimmin näiden jääminen nousevan veden pinnan alle, ei niinkään asumattomuus. Kunnasta löydetty kivekautiset irtolöydöt sen sijaan saattavat olla jo esikeraamiselta ajalta - nämä kaikki ovat joka tapauksessa Saimaan piirin ulkopuolella. Vanhin tunnettu asuinpaikka on nuoremman varhaiskampakeraamiikan ajalta (3500-3300 eKr.), samaan aikaan kuuluu myös ns. varhainen asbestikeramiikka. Näitä tyyppisiä on kohteilta (01-0001) Mietinsaari ja (01-0018) Nievare. Vuoksen puhkeamisen aikaista tyyppillistä kampakeraamiikkaa (n.3300-2800 eKr.) tunnetaan usealta asuinpaikalta: (01-0001) Mietinsaari, (01-0002) Onnenmaa, (01-0003) Urkonsaari, (01-0018) Nievare, (01-0019) Huusniemi 1 ja (01-0022) Hiekkasaari. Tyyppillistä kampakeraamiikkaa seuraa Joutsenon alueella useita eri myöhäskivekautisia keramiikkatyyppisiä: myöhäskampakeraamiikka, Kierikin tyyppinen asbestikeramiikka ja Pöljän tyyppinen asbestikeramiikka. Näitä on löydetty seuraavilta kohteilta: (01-0001) Mietinsaari, (01-0012) Suur-Suomensalo 2, (01-0019) Huusniemi 1, (01-0023) Liudunlahti ja (01-0024) Tervastenranta. Varhaismetallikautista (n. 1500 eKr.-300 jKr.) asbestikeramiikkaa tunnetaan vain yhdeltä kohteelta: (01-0015) Kohosaari. Keramiikan puuttuessa suuri osa asuinpaikoista jää ajoittamatta. Näiltä asuinpaikoilta on vain kvartsi- tai pii-iskoksia sekä joissakin tapauksissa palanutta luuta. Tällaisia, karkeasti kivi- tai varhaismetallikauteen ajoitettavia kohteita ovat (01-0011) Suur-Suomensalo 1, (01-0013) Ala-Lyly, (01-0014) Keski-Lyly, (01-0016) Sarmalisenlahti, (01-0017) Temoniemi, (01-0020) Huusniemi 2, (01-0025) Veranhiekka ja (01-0026) Siikasaari. Varhaisen metallikauden jälkeen Joutsenossa seuraa pitkä löydön kausi. Uusi löytökausi alkaa kuitenkin taas rautakauden lopulta, jolta ajalta on kaksi irtolöytöä (hevoskenkäsolkki ja suksi) sekä Karsturannan kuppikivi (01-0010). Muut Joutsenon muinaisjäännökset on luettava historialliseen aikaan, mm. Saimaasta löydetty ahkion emäpuu sekä kunnan lukuisat kiviröykkiöt.

Kylpyläaikaa

Ylläolevassa kuvassa lienee vanha Imatran hotelli, joka sijaitsi heti kosken partaalla. Sen tilalle rakennettiin myöhemmin varsinainen Valtionhotelli – sellainen oikea kivilinna. Tässä vaiheessa eletään vielä aikaa jolloin rasvanahkaisilla maalaisjulleilla ei ollut Imatran hotelliin tai Rauhan Sanatorioon asiaa muutoin kuin korkeintaan hevoskuskeina ja palvelusväkenä. Rikkaita tuotiin ja vietiin hevoskärreillä Rauhaan Mellonkylän ja Portsillan kautta. Saareksiinmäen kautta kulkevaa oikotietä Imatralla ei vielä ollut olemassa. Kuvassa näkyvä puurakenteinen pytinkin oli kieltämättä komea verrattuna ympäristön maalaismökkeihin, ja mikäpä olisi ollut noissa köllötellä vaikkapa meikäläisenkin. Tämä toive olisi ollut kuitenkin turha, sillä meikäläisellä ei ole ollut onnea syntyä sukuun, jossa vuollaan kultaa puulusikalla, ja käydään valmiisiin pöytiin, eikä ajatella koko ajan mitä mikäkin maksaa. Toisaalta olen säästynyt monilta perinnöllisiltä sairauksilta, kuten mielenvikaisuudelta ja muilta häijyiltä aatelissairauksilta jotka kalvavat esimerkiksi kuninkaallisia.

Rauhan ja Tiuruniemen alueella sijaitsi useitakin puurakenteisia pensionaattirakennuksia, joiden liepeillä purjehti ylhäisönaisia puuhkineen, hattuneen, ja päivävarjoineen, kuten näemme ylläolevasta kuvasta. Kuvasta puuttuu vain pikkufifi, eli lemmikkipuudeli. Joku imatralainen ehdotti aikanaan piloillaan, että Rauha pitäisi palauttaa tarkalleen siihen asuun, jossa se oli ennen Rauhan sairaalan tuloa. Tietenkin se on mahdotonta, koska sääty-yhteiskuntaa ei enää ole, ja koko pensionaattilaitos oli tarkoitettu passaamaan ylhäisöväkeä. Imatralaisen tokaisun taustalla lienee ollut hieman katkeruutta siitä, että nykyinen, ja kaikkein uusin kylpylä - tehtiin Rauhaan, eikä Imatralle. Ja kuten tiedämme, ovat imatralaiset olleet paljon säälimättömämpiä vanhojen rakennustensa suhteen, ja ovat hävittäneet niistä suurimman osan. Imatralaisen henkistä olemusta kuvastaa parhaiten haiseva ja syljeskelevä duunari – tai mahdollisesti jo alkoholisoitunut *aarporaja*.

Tästäkin kuvasta saamme hieman käsitystä siitä miltä rauhan pensionaatti aikanaan näytti. Oli rakennettuja hiekkateitä turhanaikaiseen kävelyyn ja pasteerauksiin. Oli myös paljon mäntyjä, joiden terveellinen vaikutus tunnettiin jo varhaisina aikoina. Aikanaan Tiurun keuhkotautiparantolakin tehtiin näille nurkille siksi, että uskottiin mäntymetsän tervehdyttävään vaikutukseen keuhkosairauksiin. Oli näet keksitty otsooneja ja kaikki. No niin. Puumalassa syntynyt **Gustaf Alm** rakennutti Rauhaan ensimmäisen hotellin vuonna 1897 - venäläisten rahamiespiirien suosiollisella avustuksella. Sitten hotelli vaihtoi tiheään omistajaa, ja vuonna 1910 sen osti suomalainen yhtiö, joka muutti sen *sanatorioksi*. Vuonna 1912 Rauha siirtyi venäläissyntyisen **Dimitri Gabrilovitschin** ja hänen veljensä *Ivan Gabrilovitschin* perustaman *Kylpylaitos Rauha Oy:n* omistukseen. Tästä alkoi Rauhan kukoistusaika, mikä saattoi johtua laitoksen ajanmukaisuudesta, sillä olihan siellä sähkövalo, - vesijohto -ja keskuslämmitys, joiden vuoksi se saattoi olla avoinna koko vuoden. Tarjolla oli myös erikoisruokavalioita, - hierontaa ja erilaisia liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksia. Rantaan rakennettiin mm. vesiliukumäki, ja laitoksessa oli talvipuutarha, ja talvisin siellä harrastettiin hiihtoa ja jäällä järjestettiin mm. luistelua ja hevosajeluja - ja niin edelleen ja edelleen. Suomen vapaussodan aikana laitos toimi sotasairaalanä. Ilmeisestikin laitoksen taloudellinen tilanne ei kuitenkaan kehittänyt suotuisasti siirryttäessä kohti 20-lukua, koska **Gabrilovitschit** myivät Rauhan siellä vuonna 1923 sattuneen palon aluetta kärkeä karkkyyvälle kuntainliitolle, joka halusi perustaa paikalle mielisairaalan.

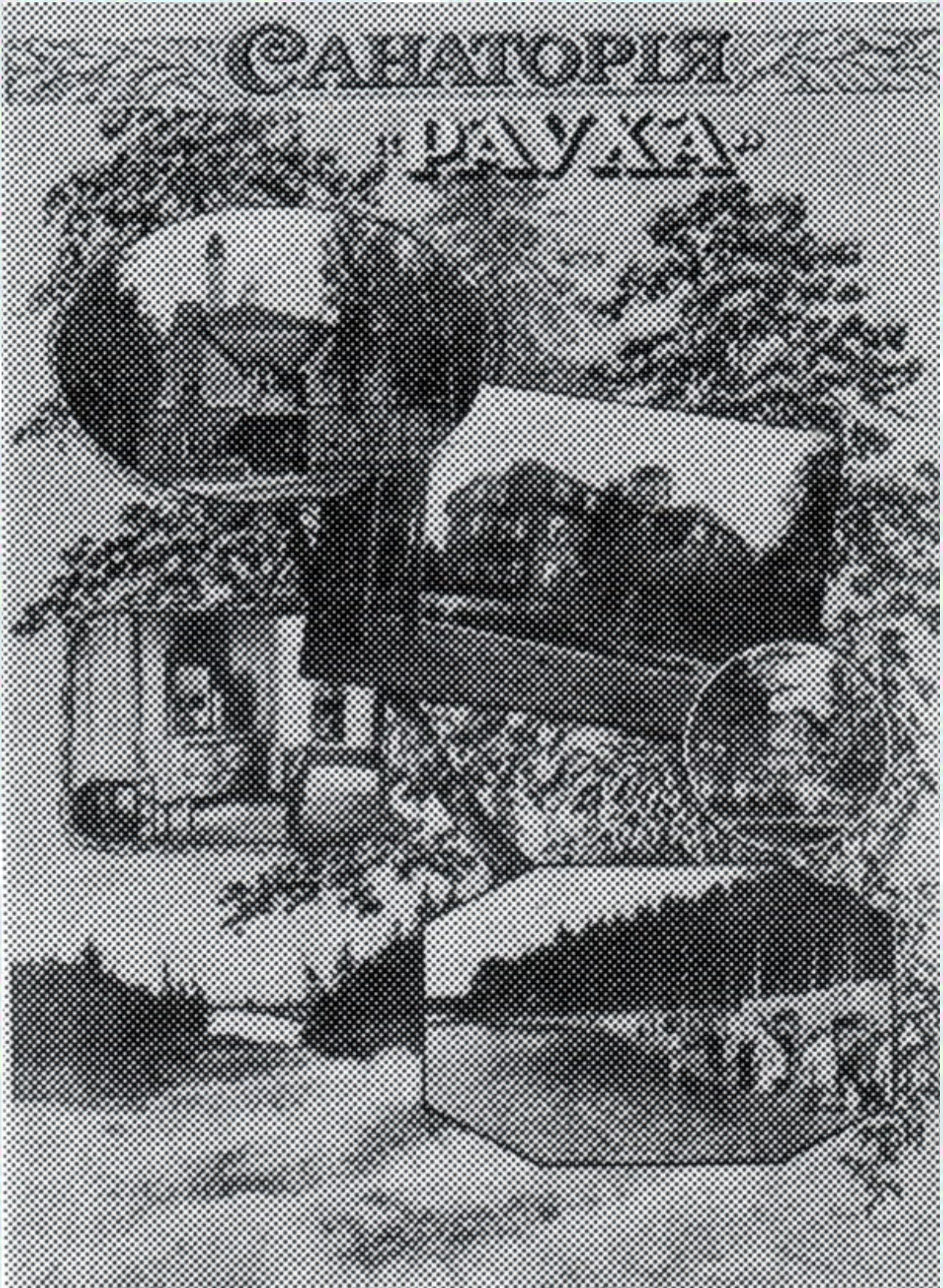

Useimmat alkuperäisen kylpylälaitoksen rakennuksista oli rakennettu nimenomaan puusta, ja niitä oli koristeltu monin eri tavoin. Modernia hommaa siis jo tuolloin. Ylläolevassa kuvassa näet päärakennuksen, jonka edessä seisoo laitoksen henkilökuntaa. Tämä rakennus oli ihan oikean arkkitehdin suunnittelema. Olen joskus miettinyt, purettaisiinko tällainen rakennus nytkin jokin uuden projektin tieltä, kun Rauhassa puretaan kaikkea muutakin. Siis *kaikki vanha pois* -periaatteella. Kuvasta voi nähdä että Rauha on oikeastaan varsi karu paikka.

Noihin kultaisiin aikoihin Rauha näytti tuiki toisenlaiselta kuin myöhempi, mielisairaalana toiminut Rauha. Rantamaisema oli lähinnä idyllinen, ja kuvan suihkulähde oli ilmeisesti ainut tekninen yksityiskohta, joka säilyi Rauhan mielisairalavaiheenkin yli. Kuvassa näkyvät puut kaadettiin, maamassoja siirreltiin, ja tilalle rakennettiin *funkkistyylinen*, suorakulmainen pesula ja lämpökeskus, sekä

saha - ja rantaan ilmestyivät valtavat, rumat polttopuupinot. Mutta oli ehkä hyvä ettei tästä kaikesta lapsena tiennyt mitään. Eihän sitä osaa kaivata sellaista josta ei ole kuullut koskaan sanakaan.

No - olihan *Rauha* aikanaan ollut mm. venäläisten ruhtinaidenkin suosima *kylpylä*, toki. Se tiedettiin jo minun lapsuudessani. Tästä aiheesta riittää tarinaa moneen hienostoromaaniin, joissa vilisee kreivejä ja kaiken maailman paroneja, ja muita puliveivareita. Millä titteleillä ihmiset noihin aikoihin sitten toisiaan nimittelivätkään. Muistan sen, kuinka meillä kotoakin oli kylpyläaikaa kuvaava mainosvihkonen, jonka kansilehden näet yllölevassa kuvassa, ja jossa paikkaa mainostettiin esimerkiksi seuraavasti:

Uudet, hienot automobiilit kuljettavat teidät Rauhan asemalta sanatorioon,

- mikä huvitti sanomattoman paljon. *Automobiilit!* Ja olihan siinä kuvattuna muuan venäläinen runoilija, tai kaunosieluisuuteen taipuvainen ihminen, joka kaihoten puhui paikasta *rauhan maana* ... mikä se ilmeisesti hänelle olikin. Kun ajatteli mielisairaalan potilainen mölinää, ja öisiä huutoja eristysseleissä, oli asiassa tietty kontrastinsa. Kuten jo aiemminkin saatoin jo todeta, olivat nämä kylpylässä majoilleet hemmot varakasta, ja lähinnä joutilasta luokkaa, koroillaan eläjiä, jolla nyt oli rahaa notkua tällaisissa paikoissa. Näitähän se **Agatha Christie** kuvailee romaaneissaan. He matkustelivat muutenkin paljon, ja kiertelivät hotelleita ympäri Eurooppaa. Lojuivat milloin missäkin – kokien ihmissuhteiden tuskaa. Sitten Rauhan paikalle tuotiin hulluja, ja nyt ovat tulossa turistit – jos tulevat. Voihan olla, että käy niinkuin *Mustapekka -pelissa*, jossa **Mustapekka** jää lopulta omaan käteen. Rauha kiertää kädestä käteen, ja jää lopulta sen kaikkein yksinkertaisimman käteen, joka ei ymmärrä mistään mitään. Pusikot palaavat, ja rakennukset romahtavat, ja metsä ottaa taas omansa, ja rauha on viimeinkin *Rauhan maa*.

Tuohon jo mainittuun kylpyläaikaan liittyi minun tuntemassani Rauhassa oikeastaan enää vain vanha *Seurala* niminen rakennus, jonka yläkerrassa minullakin oli kunnia asua muutamia viikkoja kun kotitaloamme maatilalla saneerattiin. Tutustuin pianomusiikin alkeisiin paukuttaessani alakerran juhlasalissa ollutta vanhaa pianoa. Äitini neuvoi minulle ystävällisesti akordit, jotta pääsin säästyksen makuun. Mistä lieene nekin oppinut -varmaanki ilmavalvontahomissa? Säästystaidosta oli hyötyä myöhemmin Jyväskylän yliopistossa, jonka kirjaston pianohuoneissa osasin *tämmätä* muita musiikkia harrastaneita mulipäitä. Kun muutimme takaisin maatilalle, pianoharrastus jäi pois ikäänkuin itsestään, sillä eihän voinut edes kuvitella, että meille olisi ostettu pianoa! Meillä ei laulettu eikä soitettu, koska äidiltäni oli leikattu vahingossa toinen äänihuuli, ja lauluääni oli mennyt sen siliän tien. No niin. Samantapaisia puurakennuksia kuin tämä löytyi aikanaan esimerkiksi *Lapeenrannan* lähiympäristöstä, mutta tuskinpa niitä on enää jäljellä sielläkään liiaksi asti. *Seuralan* alakerrassa sijaitsi ruokasali ja sairaalan vanha juhlasali, jossa *Toverikerhon* puitteissa vietettiin monia juhlia. Kävi siellä useita orkestereitakin, ja eräässä niistä soitti mm. *temosentopi*. Toveruus päättyi kuitenkin yhtä äkisti kun se sodan tultua oli virinnytkin ihmisten välille, ja vaivalla rakennettu, positiivinen ja tulevaisuudenuskoinen, sodanjälkeinen lintukoto hajosi. Yleislakko sotki kuulemma ihmisten välit pitkäksi aikaa. Juhlasalissa pidettiin myös seurakunnan poikakerhoa, joka tarkoitti käytännössä lätkäpelien pelaamista. Halusivat torjua rosvonelkeiden leviämistä varhaisnuorison keskuuteen, sillä *jolleissa* ja *areissa* oli jo riittävästi kestämistä. Ja rosvojahan niistä tuli lopulta kuitenkin.

Seurala sijaitsee kuvan keskellä – tuo kaksikerroksinen, viehättävä pytinki. Se oli liitetty vanhaan päärakennukseen maanpäällisellä, ikkunallisella tunnelilla. Nyt tuokin rakennus on hävitetty, ja varsin kuvaavaa on se, että sen paikalle rakennettiin tuolloin tavanomainen, modernia rakennustyyliä edustava matalahko betoniluomus, jonka kautta sairaala siirtyi avohuollon linjalle, ja sitten myöhemmin itsekin historian hämäriin - tuon avohuollon petollisen, hyllyvän tien kautta. *Avohuoltohan* tarkoittaa sitä, että potilaat saavat olla valloillaan, ja tehdä omalla elämällään mitä tahtovat – vaikkei rahaakaan olisi, ja vaikkei tietäisinkään mitä elämällään tekisi. Tuo vanha puurakennus lienee ollut viimeinen osa vanhaa kylpylää, ja puurakennus niveltui suoraan tulipalolta säilyneeseen kivijalkaan, jonka päälle rakennettiin sairaalan alkuvaiheessa 2-3 kerroksinen päärakennus, ja sen oikeanpuolinen osa, joka oli säästynyt palolta, kunnostettiin mainituksi *Seuralaksi* - jättäen kuitenkin pois kylpyläajalle tyypillisen koristelun, ja kierreportaat.

Lotjat

Lotjat ovat osa Rauhan historiaa, nimenomaan sairaalana, koska niillä rauhaan tuotiin poltto- ja rakennuspuut. Osa puista hakattiin mantereenpuolen metsistä ja osa taas sairaalan omistamista saarista, ja saatettiin koivuhalkoja tuoda muualtakin. Sairaalalla oli oma, lähellä laituria sijainnut saha, joka toimi joinakin aikoina useassa vuorossa. Kylpylävaiheen aikana puistomainen alue ulottui aivan rantaan saakka, ja pitkistä puupinoista ei ollut vielä tietoakaan. Kun sairaala sitten rakennettiin, oli se kooltaan paljon muinaista kylpylää suurempi, joten se vaati aivan omat polttoainevarastonsa, joka sijoitettiin rantaan, ja sinne rakennettiin myös lämmityskeskus. Ne lotjat, joita Rauhasa näki, olivat melkein kaikki hinattavia, ja ne eivät siis olleet *tervahöyryjä*, joissa oli oma moottori. Lotjan rakenne oli niin yksinkertainen, että niitä saattoivat rakentaa ihan tavalliset maanviljelijätkin, ja ennen sotia oli varsin tavallista, että he ensin

rakensivat lotjan, ja täyttivät sen mailtaan hakkaamillaan puilla, ja uitattivat lotjan hinaajalla Pietariin, ja lotja jäi sitten kanavaliikenteeseen. Rauhan sairaalavuosina tämä liiketoiminta tyrehtyi, koska veli Neuvostoliitto vei Suomelta Karjalan, ja kuljetukset olivat siirtyneet muutoinkin pyörille.

Ylläolevassa kuvassa näet sekä pesularakennuksen – että lämmityskeskuksen, ja sen suuren öljysäiliön. Alettiin polttaa uuneissa öljyä. Kuvan ottopaikalla sijaitsivat halkopinot, jotka näet allaolevassa kuvassa. Vasemmanpuoleisen pesularakennuksen päässä oli mankeli, jota henkilökunta saattoi käyttää. Rakennusten välissä sijaitsi mm. sairaalan paja. Taustalla komeilee kylpylän pääranennuksen raunioille rakennettu sairaalan entinen päärakennus. Nykyään paikalle rakennetaan jonkinsortin koppeja veneilijöitä varten, ja on todennäköistä, että kuvassa näkävät rakennukset hävitetään jossakin vaiheessa. Mutta lotjistahan meidän piti puhua! Nykyään lotjia näkee harvoin, koska suurin osa niistä on päästetty lahoamaan, tai upotettu järvien syvänteisiin. Rauhan historiaan ne kuitenkin kuuluivat sen olennaisena osana.

On olemassa vain harvoja valokuvia Rauhan sairaalan laiturissa vierailleista lotjista, vaikka ne olivat kesäisin jokapäiväinen näky. Niistä lähti selvä tervan haju, ja samalla aineella oli käsitelty myös lotjat, joissa oli oma moottori, ja siitä tuleekin niiden nimitys *tervahöyry*. Kummallista etteivät edes sairaalan valokuvausta harastaneet pojakossit niitä valokuvanneet. Voi olla, että he näitä kuvasivatkin, mutta kuvat lienevät hävinneet loitonperän orankipuistoon. Lotjilla tuotiin etupäässä pitkiä koivuhalkoja, jotka pinottiin lähelle laituria. Pinot olivat pitkiä, ja niihin oli rakennettu oikeat katot sateen suojaksi. Kuvassa taustalla hämöttää Lammassari, ja *Ukoska*, jota ei kuitenkaan kuvassa näy.

Ehkä erikoisin lotjien käyttötapa oli sodanaikuinen potilaiden kuljetus kaatosateessa sairaalasta toiseen. Potilaat lastattiin kahteen lotjaan, ja ne hinattiin sitten ketjussa uuteen hoitopaikkaan. Tosaalta potilaita siirrettiin myös junalla, ja marssitettiin nelijonossa Rauhan asemalle, jossa heidät lastattiin junaan. Tämä lastausprosessi kesti kauan sillä potilaat availivat koko ajan junan ovia, ja eräs naispotilas hyppäsi liikkuvasta junasta ratapenkereelle. Jollei ole itse asunut mielisairaalassa, ei voi oikein ymmärtää tällaisia juttuja, tai näkee asioissa vain niiden pinnallisen, koomisen puolen. Ei ole ihan läpihuutojuttu hallita suurta joukkoa mielisairaita ihmisiä. Terveidenkään ihmisten hallinta ei ole yhtään sen helpompaa. Tämän näkee esimerkiksi korona-aikana, jolloin ihmisiä neuvotaan menemästä esimerkiksi festivaaleille, ja että he pitäisivät terasseilla ja rannoilla hiemna hajurakoa toisiinsa nähden - mutta mitä tapahtuukaan todellisuudessa – halaillaan, nussitaan ja ollaan kylki kyljessä, ja tartutetaan toisiin tappava tauti niin että heilahtaa.

Aivan siinä halkopinojen ja laivalaiturin tuntumassa sijaitsi *Rantala* -niminen rakennus, jossa minulla oli kunnia olla töissäkin jonkun aikaa. Oli se vaan aikaa, sitä ei koskaan tiennyt, milloin sitä ollaan töissä, ja milloin taas itse huilaamassa. No, en tarkoita suinkaan itseäni, vaan hieman ylempiä viranhaltijoita. Rantalassa minä muuten olen syntynytkin, sillä siellä oli syntymäni aikoihin synnytysosasto. Äitivainaja kertoi että kun synnytys alkoi, oli hän puolukassa – eli marjat ilmeisesti kypsyivät sinä vuonna aikaisin. Rantalassa sijaitsivat pitkäaikaisessa hoidossa olleiden osastot, kuten myöhäiskuppaa sairastavien ja muuten vaan siviilissä pärjäämättömien sijoituspaikka.

Maatilan miehet hakkasivat Rauhan metsissä myös tukkeja, jotka sitten sahattiin sairaalan rannassa. Työt tehtiin hevospelillä, ja maatilalla olikin useita hevosia – ennen traktoreiden tuloa. Ylläolevassa kuvassa näet hieman epäselvän kuvan maatilan työmiehistä tukkikuorman kanssa. Huomaa, että kuvassa olevat tukit ovat järeämpiä kuin mitä saadaan nykymetsistä. Huomaa myös vallitseva karvahattu – ja lentäjänhattulinja, koska talvet olivat vielä tuolloin ankaria. Vaikka tunnenkin itse useimmat kuvan miehistä, en heitä tässä teille sen kummemmin esittele, sillä se tieto ei olisi relevanttia itse aiheeseen nähden, ja useimmille lukijoista samantekevää. Sodankäyneistä miehiä eri puolilta Suomea. Ne taas, jotka nämä miehet tuntevat, tuntevat heidät muutoinkin, ja juuri heillähän on näistä hemmoista jotakin muistettavaakin. Teillä, satunnaisilla lukijoilla, ei tätä tietoa kuitenkaan ole.

Rauhan metsät

Maailma ympärillä oli niin suuri, että vietin käytännössä surimman osan lapsuuteni vapaa-aikaa sairaalan omalla alueella. Aika ison osan ajasta juostiin pitkin metsiä, jotka tietenkin muistetaan vehreinä. Ihan tavallista kangasmaastoahan se tosiasiassa oli. Rauhan sairaala omisti paljon metsiä eri puolilla, ja Masteensaaressakin sitä oli sillä noin 70 hehtaaria, ja muillakin saarilla humisevaa riitti sairaalankin tarpeisiin. Olen monasyti miettinyt kuka näistä lopulta hyötyi? Omat puut eivät kuitenkaan aivan riittäneet sairaalan lämmitykseen, ja siksi sinne tuotiin lotjilla koivuhalkoja. Rauhan omalla maalla, mantereen puolen metsissä ei koivua juurikaan kasvanut. Valtapuulajina Rauhasta kohti Korvenkylää laskeutuvalla harjutasanteella oli mänty, mutta muutakin puustoa siellä toki oli. Sairaala oli pitkälti omavaraistalouteen perustuva instituutio: sillä oli mm. oma, lakisääteinen maatila, jolla esimerkiksi vuonna 1950 oli viljeltyä peltoa 80 hehtaaria. Metsää sairaalan omistamalla kuntainliitolla oli enimmäinsä sairaalan 280 hehtaarin pääalueella, ja lisäksi useilla saarilla, kuten *Mastinsaarella* (Oik. *Masteen saari*) 81 hehtaaria, ja *Mietinsaarella* 46 hehtaaria, ja *Lammassaarella* 23 hehtaaria. Osa näistä metsistä kaadetuista puista sahattiin sairaalan omalla sahalla, jonka tienoilla Rauhan rannassa oli laivalaituri lotjia varten, joilla sairaalan tarvitsemat polttopuut yleensä tuotiin laiturin vieressä sijainnalle aukiolle pinottaviksi.

Tilan lähialueella kasvoi paljon ahomansikkaa ja mustikkaa, ja mäntykankailla puolukkaa, ja eräs lähimetsien erityiskasvi oli ehdottomasti sananjalka, josta sai oivallista tilkemateriaalia majoihin. Joka paikassa löytyi linnunpesiä sairaalan nuorison särettäväksi, ja luonto oli erinomaisen vehreä, vaikka vain sangen harva antautui luontoa tutkimaan, tai seuraamaan. Ei ollut lintupongareita, tai lintujen rengastajia. Kukaan ei seurannut lintujen kevät – tai syysmuuttoja silmä kovana. Nyt kun nämäkin takamaat on tarkkaan kaluttu, ja seutu on täynnä sorakuoppia, ei kukaan voi enää edes uskoa, että kaikki oli ennen niin elävää ja vehreää. Menetetty mikä menetetty.

Ihan siinä Rauhan sairaalan maatilantuntumassa sijaitsi *Saarnionhaka*, jossa **Saarniot** pitivät ainutta lehmäänsä metsälaitumella. He omistivat maan jossa asuivat, ja erosivat tässä kaikista muista rauhalaisista, jotka eivät omistaneet juuri mitään, ja valtaosa rauhalaisista eli etupäässä velaksi, ja he asuivat hyyryläisinä pikku kopeissaan. Saarnion haassa kasvoi minun lapsuudessani vielä vankkoja puita, ja sen Korvenylänpuoleisessa päässä pesi liito-oravia. Löysin kerran pitkulaisen oravanpesän, jossa eleli liito-orava, ja sen poikasia kiipeili läheisissä kuusissa. Nykyisellään haka näyttää hakatun siemenpuuasentoon, ja ainakin liito-oravat ovat saaneet kyytiä, vaikka olisivat jo pelkällä olemassaolollaan kyeneet estämään metsän hakkuun. Lieköhän *Lare* näyttänyt entisille rauhalaisille ylpeänä tätä entistä hakaa? Ja missä ovat liito-oravat?

Ylläolevassa ilmakuvassa voimme nähdä osan *Rauhan sairaalan* alueesta, koska suurimmillaan laitoksen omistama maa-ala oli 694,7 ha, ja vielä vuoden 1975 lopussa se oli 560,7 ha, joten teknisesti olisi aika hankalaakin näyttää kaikki, mitä kaikkea sairaalaan kuului. Kuvassa etualalla näkyvä Papusenmäenpelto on jo pilattu tiellä, jota pitkin lääkärit ovat voineet huristella humalassa asuinnoilleen. Ainahan ne olivat

kännissä! Tuolle peltoalueelle on suunniteltu, ja osin kai jo rakennettukin vapaa-ajan asuntoja, ja alueen ja rautatien väliselle kankaalle on rakennettu golfrata. Koska Rauha alkaa olla jo menetetty niin rakennusten kuin miljöidenkin osalta, onkin toivelistallani se, että joku öljynkuljetusalus haaksirikkoutuisi lähistöllä, ja että siitä purkautuva öljy leviäisi Rauhan rannoille. Tämä karkottaisi kaikki suunnittelijat, ja vapaa-ajan asujat, ja kenites, kenties luontokin toipuisi vähitelle – ellei nyt muutamassa kymmenessä vuodessa, niin että ainakin viimeistään tuhannen vuoden päästä alue olisi jo suhteellisen puhdas, ja sitä voitaisiin nimittää todelliseksi *Rauhan maaksi*, kuten muuan runoilija kuvasi paikkaa silloin kun se vielä oli kylpylä. Kai muistatte jutun? Pikkupoikana siitä tunsin nämäkin metsät, ainakin muutaman kilometrin säteellä, ja tietenkin sairaalan jännittävät rakennuksen niitä yhdistävine, maanalaisine tunneleineen, ja muine yksityiskohtineen. Yleiskuvassa onkin kuvattuna se alue, joka tekee siitä sairaalan, mutta myös kartanon. Tietenkin, lähempää tarkastellen, rakennusten ikkunoiden ristikot, ja vahvennukset, sekä järeät verkkoparvekkeet kertoivat aikanaan, kukin omalla kielellään, että tässä ei ollut kyseessä mikään *sanatorio*, tai vapaaehtoiseen osanottoon perustuva *kylpylä*. Suosittelisinkin, että alueelle perustettaisiin mitä pikimmin maksullinen hullujenhuone, jossa rikkaat, ja kaiken nähneet asiakkaat voisivat kokeilla erilaisia, eri aikoina annettuja hoitoja, kuten lobotomiaa ja insuliinihoitoja. Osa näistä maksavista potilaista olisi työterapiassa, jota varten maatila pitäisi perustaa uudelleen, jotta olisi tuota työtä – eikun terapiaa. Kaikkein kilteimmät potilaista saisivat *ahkeruusrahaa*, eli muutaman kymppin kuukaudessa, jonka voisivat tuhлата sairaalan kanttiinissa saatuaa *vapaakävelyoikeuden*. Kaikki työhön osallistuvat saisivat, tietenkin, muonatupakat, eli vähintään topan *Jymy* kerran viikossa, tai vaihtoehtoisesti kaksi laatikkoa *Fenniaa*. Kantinissa myytäisiin *Olly-Boy* -limsaa, ihan niinkuin ennenvanhaan. Rakennuksissa olisi, tietenkin, myös ihan oikea suljettu osasto, jonka tapahtumia voisi katsella maksusta yhteen suuntaan läpinäkyvän seinän kautta. Voisi nähdä kuinka hoitajat raahaavat potilaita eristykseen, ja kuulla *livenä*, kuinka nämä rääkyvät siellä kohtaloaan. Myös *pakkosyötöt* olisivat elämys, sekä erilaiset *pakkolääkinnät*. Kukaan, joka edes kerrankin olisi käynyt katselemassa suljetun osaaston tapahtumia, ei voisi jäädä pois potilaiden massakylvetyksistä, tai aamuhätyksistä. Varmaankin paljon mielenkiintoisempaa kuin konsanaan television tosisarja BB.

Palanen Rauhan rakennushistoriaa

Rauhan mielisairaalan kulta-aikana valtaosa vanhasta, puisesta rakennuskannasta oli jo purettu, ja

kylpylärakennuksethan olivat palaneet jo ennen sairaalan perustamista. Vanhoja rakennuksia oli aluksi tosin vielä asuinkäytössä, kuten Kopharjussa sijainnut aavemainen, korkea, huvilamainen rakennus, ja muutamia muita puurakennuksia, joista osa oli jonkin aikaa potilasosastoinakin. Ylläolevassa valokuvassa komeilee sanatorio muinaisessa loistossaan. Huomaa hienot istutukset, sekä hiekkakäytävät, joita myöten asiakkaat sattoivat samoilla, kuten voimme lukea **Laila Hirvisaaren** kirjoista. Tosin **Lailakin** menee hieman liioittelun puolelle, kun kuvaa sairaalan uimarannan hiekka *valkoiseksi*. Jos *Rauhaa* haluttaisiin nyt esitellä tällaisena vanhana kylpylänä, pitäisi uudemmat rakennukset kai purkaa, ja palauttaa kaikki vanhaan asuunsa. Rakentaa jonkinlainen puinen Rauha. Minun lapsuudessani tuollaisia ylläolevassa kuvassa näkyviä rakennuksia ei enää ollut - poikkeuksena ehkä Kopharjun tienoilla ollut kaksikerroksinen rakennus, jossa oli jotakin kuvan rakennusten tyylistä. Muistan kuinka Papusenäen ja Pirttilän pojat värkkäsivät Kopharjulle talvisin hyppyrin, josta itse laskin muistaakseni kerran, tai siten useamman kerran, ja varmaankin kaaduinkin kaikki hyppyni. Vaikka eihän sillä nyt ole enään mitään väliä.

Kylpylästä on alueella tänä päivänä jäljellä oikeastaan vain ylläolevassa kuvassa näkyvän, palaneen rakennuksen perusrunko. Kuva on otettu heti tulipalon jälkeen. Ylläolevassa kuvassa näkyy palaneiden raunioiden edessä sijaitseva suihkukaivo, ja lienee se siellä vieläkin- tosin nykyään haljennein pohjin. Juuri tuossa paikassa vietettiin sairaalan juhannusjuhlat, joihin osallistuivat niin henkilökunta kuin potilaatkin, ja rannassa olevalla tasanteella poltettiin suuri kokko. Kokon sammuttua kaikki lampsivat koteihinsa, ja potilaat selleihinsä, ja juhla oli ohi. Kuntainliitto sai ostettua alueen tosi halvalla, mutta uuden sairaalan rakentaminen piti aloittaa kokonaan uudelleen. Allaolevassa kuvassa näkyy se rakennus, joka ympäröiti raunion päälle.

Kuvan suihkukaivossa ei tosin minun lapsuudessani virrannut enää vettä, ja nykyisellään siinä ei edes vesi pysyisi. Ilmassa on erittäin vahvaa rappion tuntua, vaikka komeahan tuo raunioille rakennettu pytinki on vielä vanhanakin. Sen oikealla puolella sijaitsi avohuollon rakennus, joka tehtiin vanhan Seuralan paikalle, joka oli kai viimeinen aito osa vanhaa sanatoriota. Kaikki muut sairaala-alueen rakennukset oli tehty nimenomaisesti piirimielisairaalaan varten, ja sellaisina niitä pitäisi esitellä tänäänkin - eli kertoa jo *Joutsenon kunnan* esitteissä paikasta, jossa sijaitsee kuntien päättäjien hylkäämä mielisairaala, jonka lähistöllä sijaitsee kooltaan melkein tätä vastaava *Tiurun* hylätty tuberkuloosisairaala, joka myöhemmin oli pitkään yleissairaalana. Vaatii kuitenkin melkoista akrobatiaa selittää sitä, miksei paikalla enää ole lääkäreitä, hoitajia, tai potilaita, ja selittää mihin he ovat menneet - ja miksi? Se, että rakennuksia on käytetty viime vuosina joitakin aikoja pakolaiskeskuksina, tai että paikalla on uusi kylpylä, ei kerro mitään niiden taustalla olevasta historiasta - tai kerro siitä, että ne ovat osa koko Suomessa meneillään ollutta, kuntainliittojen läpiajamaa sairaaloiden lakkauttamisaaltoa. Missään tapauksessa se ei ollut koskaan paikka jossa olisi kummitellut. Minulle *Rauhan sairaala* ei kuitenkaan henkilökohtaisella tasolla merkitse henkistä haaksirikkoo, ja toiveiden murtumista, koska olen viettänyt suurimman osan myöhempää elämäni muualla - jonkinlaisena toisen polven pakolaisena, mutta alueen miljöön tunteeton ja häikäilemätön hävittäminen, ja hylkääminen merkitsevät käytännössä sitä, ettei minulla ole aitoa kotiseutua ihmisineen, jonne palata. Eipä löydy enää naapurin *kalea* ja *jomppaa*, eikä *hullu-marjattaa*, tai *keklu-eemeliä*. Ja miksi palaisinkaan tuonne enää, koska aikanaan tuntemani ihmisetkin ovat sieltä jo aikapäiviä sitten muuttaneet muualle, ja voisimme kai kaikki sanoa erään vanhan intiaanipäällikön sanoin:

Nyt suuri liitto heikentynyt on, ja kovasti onnettomat oomma

Mutta miten suuri sairaala tässä olikaan kyseessä *toiminnalliselta kannalta*? Vuosien 1956-1968 välillä sairaansijojen määrä oli 814, ja sisäänotettuja potilaita oli vuonna 1974 kaikkiaan 2874 kpl. Vuosien 1956-1968 välillä henkilökuntaa oli 188 henkeä. Kun tähän lasketaan sitten mukaan kaikki nekin, joiden työ ei aivan suoranaisesti liity potilaiden hoitoon, on henkilökunnan määrä paljon suurempi, ja kun vielä huomioi sen, että minun lapsuuteni aikana seutua kansoittivat suuret ikäluokat, olikin lasten paljous enemmänkin poikkeus kuin sääntö. Kun tuota sairaalan yleiskuvaa katselee, näyttää kaikki siinä erinomaisen siistiltä, ja tienoo erityisen kauniilta. Lähempää tarkastellen rappion merkit sitten näkyvätkin selvästi, mikä johtuu ties mistä noiden paikallisten isokenkäisten herrojen metkuista. Mutta maiseman topografiaan ne eivät kuitenkaan ole kyenneet vaikuttamaan, vaikka pystyivät instituution tuhoamaankin. Oleellisinta on se, että tuhannet, ja osoin myös hienosyiset sosiaaliset verkostot on tuhottu iäksi, ja vaikka ennenvanhaan ei juuri käyty naapureissa kylässä, on se nyt mahdotonta siksi, että suuri osa niistä on jo kuollut, ta muuttanut muualle. Tässä päivänä muutamana luin jokun lausuneen, että venäläisen veivät

Karjalan maaperän, mutta menettivät *karjalaiset*, ja sen mukana kaiken. Olen kuullut juttuja että Imatran seutuvilla liikkuisi nykyisellään enemmän venäläisiä kuin suomalaisia, mikä johtuu siitä, että heillä on rahaa joilla ostaa huvilanpaikkoja tai valmiita huviloita. Suomalaiset ovat joko liian vanhoja, tai muuten tyhjätaskuja. Varmaankin vain Länsi-Suomen puolijauhoiset isänmaalliset elättelevät toiveita uusista Aunuksen retkistä, ja Suur-Suomesta. Mutta mikä on mennyt, se on mennyt. *Mänt mikä mänt!* Onneksi salpausselän mahtava harju *Saimaan* rannalla on täsmälleen samassa kohtaa kun se on ollut tuhansia vuosia, ja Saimaan saaretkin lienevät yhä paikoillaan - että kyllä sen niistäkin vielä voisi lapsuutensa maisemaksi tunnistaa. Jos paikalla asuikin jossain vaiheessa enimmältään pakolaisia, niin sellaisia olivat alunperin kaikki sairaalaan tulleet potilaat ja henkilökuntakin, ja pakolaisina he sitten joutuivat lähtemäänkin kun peli vihellettiin poikki. Ja kun sitten nämä yhtenlajiset pakolaiset lähtivät, tulivat toisenlaiset heidän tilalleen, ja lopulta venäläiset turistit - ja siinähan se on koko tarina lyhykäisyydessään - joskin se erotus näiden välillä on, että me olimme Suomalaisia, ja täällä syntyneitä, vaikka emme perineetkään vanhoja sukutiloja, ja olleet kaikin voimin meiltä eikä meidän krannista. Minun lapsuudessani kaikki koulut olivat täynnä samanikäisiä mölliköitä, ja joka paikkaan piti erikseen pyrkiä - kuten vaikkapa oppikouluun, ja silti en kokenut tätä kilpailutilanneta ahdistavana; se nyt vain oli sellaista.

Itse synnyin aivan oikeasti kuvassa näkyvässä *Rantala* -nimisessä rakennuksessa, joka oli syntymäni aikaan synnytysosaston jalossa tehtävässä, mutta toimi jonkin aikaa ainakin Kosovon pakolaisten turvapaikkana, ja sellaisena se tuli suurellekin yleisölle tunnetuksi. Kuvassa äärimmäisenä vasemmalla, näkyy osa *sekajunaksi* kutsuttu, puusta tehtyjen rakennusten ryhmästä, joka koostui epämääräisistä puuhökkeleistä. Täälle paikalle rakennettiin myöhemmin *Alataloksi* nimitetty sairaalarakennus, jota ei ole enää olemassa. Oikealla näkyy seuranalan pääty, ja keskellä sairaalapuutarhan viljelyksiä.

Tässä kuvassa näkyy Rauhan puutarhan alue, ja sen laidassa sijainnut pieni mökki. Alunperin se oli Rantalalan puutarha. Kauempana mökin savupiipun kohdalla pilkottaa *savolaisentimpan* kotitalo, jonka paikalle rakennettiin Alatalo, ja jonka pihassa möyri ennen sitä *Hullujussi* - kuten *savolaisentimppa* kertoi tohkeissaan. Ajattelin mielessäni kuinka se *Hullujussi* siellä melskasi, eikä tullut ihan heti työkoneen tapaistakaan mieleeni. Ajattelin, että joku potilas se siellä. Kun sitten paljon myöhemmin kävin Jyväskylän yliopiston päärakenuksen juhlasalissa kuuntelemassa muun muassa *Hullujussi* -yhtyettä, tuntui homma oitis sangen kotoisalta, koska olihan hullujussi ollut jo sekajunan pihassakin riehumassa. Kuvan oikeassa laidassa pilkottaa myös Vanha Mörkölä, joka sekin sai luvan väistyä Alatalon tieltä. No, itse en aio tuottaa tässä mitään *Rauhan* virallista historiikkia, koska sellaisia on tehty jo aiemmin useitakin - kuten omalta osaltaan todistavat esimerkiksi **Einari** - ja **Urpo Niemistön** kirjoittamat *Rauhan sairaalan* tarinat, ja **Vahvaselän** toimittama suppeampi historiakatsaus, joka oli tehty sairaalan viimeistä, suurta juhlaa varten, jossa ihmisille jaettiin kunniamerkkejä pitkästä palvelusta. Tätä ennen Rauhan maatila oli ajettu käytännössä alas, ja sen lehmät sun muut viety korkealaitaisissa kauas pois, lehmien taivaaseen ahtaasta portista. Kirjallista tietoa perinteisessä muodossa hospitaalista saanee ainakin *Mikkelin Maakunta-arkistosta*, kuten myös useiden paikallislehtien omista arkistoista, joista pitäisi löytyä asiaa valaisevaa lähdemateriaalia. Jos se nyt ketään enää kiinnostaa!

Moniin Rauhan sairaalan alueella sijaitseviin rakennuksiin liittyy attribuuttina sana *miljoona*, kuten kuvassa näkyvään ökyvään käyttöön tarkoitettu *miljoonasauna*, joka sijaitsee Rantalan lähellä. Tämänkin ne onnistuivat myymään sopuhinnalla jollekin yksityiselle, vaikka myyjällä ei ollut maanomistusoikeuksia. Kaupa lienee peruttu. Kuvan vasemmalla puolella horisontissa näkyvä nyppylä on todennäköisesti Ukonniemen hyppyrimäen silhuetti. Äitivainajani kävi lämmittämässä tätkin saunaa, ja sairaalan herrat lukuisine vieraineen pääsivät taas yhden kerran kunnolla juopottelemaan. Onneksi äitivainajan ei tarvinnut jäädä niiden selkiä pesemään.

Ylläolevassa kuvassa on Ukonniemen hyppymäki, jossa on menossa jonkinsortin kisat. Väkeä ei ole paljon paikalla, mutta eipä ole minkäänlaista katsomoakaan. Hyppääjät joutuivat kipuamaan omin jaloin suksineen torniin, ja sieltä luvan saatuaan sitten hyppäsivät. Hyppytorni oli rakennettu puusta, ja loppupeleissä se sitten purettiin, eikä uutta rakennettu tilalle. Näin tapahtui muuallakin Suomessa, ja edes pieniä harjoittelumäkiä ei jätetty jäljelle. Ja sitten ihmetellään mikseivät suomalaiset mäkihyppääjät eivät enää pärjää kisoissa?

Rauhan sairaalassa oli oma pesula, ja syystä tai toisesta se on saanut säästyä kylpylän rynnissä sairaalan paikalle. Kuvassa näkyy taustalla rantaan rakennettuja, koirankoppimaisia vuokramökkejä, jotka sijaitsivat entisten halkopinojen paikalla. Kaikesta näkee, että kuvanottohetkellä rakennustyöt olivat vielä

pahasti kesken.

Ylläolevassa kuvassa näkyy entinen vesitorninmäki, joka on enää kalpea muisto entisestään. Ovat rakentaneet, peijakkaat, jonkinsortin paikoitusalueen vesitornin taakse, vaikka ilmeisestikin koko harjanne piti säästää, mutta rikkaat ovat juuri näin armottomia, ja eivät jätä kiveä kiven päälle. Koko aluehan sijaitsee pohjaversiesiintymän päällä, jonne ei pitäisi rakentaa yhtään mitään, mutta nähtävästi raha ratkaisee. Aina.

Rauhan rannassa sijaitsi yleinen rantasauna, jota lämmitettiin kesäisin usein, ja se oli varsin suosittu Rauhan nuorison keskuudessa. Nykyisin se lienee kunnostettu kaupalliseen käyttöön, mutta kuvanottohetkellä joku sankari oli käynyt vääntämässä pillunkuvan rakennuksen seinään. Näitä töhertelijöitä näet riittää joka lähtöön. On oletettavaa, että töhertelijät osataan pitää loitolla nykyään, kun on saatu kasaan tämä uusi kylpyläkin, ja kummitusmatkailu on siirtynyt marginaaliin.

Alatalosta on useitakin valokuvia, mutta ei juuri tästä kuvakulmasta. Nykyäänhän tämäkin rakennus on purettu, ja sen tilalle rakennetut tötsät ovat minun mielestäni mauttomia. Rakennuksen alakerassa sijaitsi sairaalan kanttiini (se jonka *savolaisentimpan* jengi ryösti), jossa muistan juoneeni OllyBoy limunaattia. Rakennuksesta pääsiä tunnelia myöten vanhaan päärakennukseen, ja ylätaloon sekä *Hallintolaan*. Muistaakseni lämmityskeskukseen ja muiden rakennusten välille oli rakennettu tunneli lämmitysputkia varten.

Laitan tähän ihan kiusallanikin valokuvan ylätalosta, semmoisena kun sen muistan. En tosin tiedä rakennuksen syvimmistä arkkitehtoonisista arvoista, mutta on taivaan tosi, että sen tiimoilta olisi löytynyt aiheita useampiinkin romaaneihin ja elokuviin, mutta tuhottu mikä tuhottu. Rakennuksessa asui joitakin äveriäämpiä perheitä, eli sairaalan alemmaa kermaa, mutta etupäässä siinä asuskeli sinkkuhoitajia yhden hengen kopeissaan. Siellä se sisarvainajakin *budjasi*. Kuvan etualalla sijaitsi linkkaripysäkki, jota ei tietenkään enää siinä ole. Ei ole enää sairaalan juhlasalia, jossa vietettiin moniaat puurojuhlat, ja poissa on myös sairaalan pieni kirjasto ja aikanaan ajanmukainen voimistelusalali.

Ylläolevassa kuvassa Rauhan sairaalan alue rakennuksineen on suunilleen siinä asussaan jona minä opin sen tutemaan, ja jossa elinkin pienen osan elämäni. Oikeanpuoleisessa yläneljänneksessä sijaitti maatila, ja sen alapuolella näkyy niin sanottu Matinpelto, joka lienee nykyisin jo rakennettu täyteen. Kaikki oli ennen vielä paikoillaan, ja elätti suoraan tai epäsuorasti lähelle tuhat ihmistä, ja suodatti lävitseen potilaita yli tuhat. Kuvassa kiinnittää erityishuomion rannan rehevä vesikasvusto, joka on etupäässä järvikaislaa. Siihen laski alunperin sairaalan lyhyt pääjäteputki, ja elätti valtavan joukon särkikaloja. Ilmeisesti jätepäästöjä tapahtui. Sitten putkea pidennettiin kauemmaksi selälle. Sittenkään vesi ei kelvannut ainakaan juotavaksi, ja kolibakteereja piisasi. Kuvan alalaidassa, hieman keskipisteestä oikealle näkyy aiemmin puheena ollut *Miljoonasauna*.

Hölmömpikin voinee ylläolevasta kuvasta havaita sen, että sairaalavaiheen Rauha oli oikeastaan varsin viehättävä kokonaisuus, ja olisi jo tällaisenaankin ansannut tulla säilytetyksi, mutta kun raha ratkaisee, niin sitten se ratkaisee. Se oli minun kotipaikkani, ja hyvine – ynnä kehnoine puolineenkin se oli ainut kotipaikka jonka tunsin, ja muistikuviaan ei voi toisiksi vaihtaa. En tosiaankaan pidä Rauhaa pelkkänä onnelana kuten *entiset Rauhan nuoret*, joista osa ei näytä muistavan millaisia kusipäitä he aikanaan itse olivat, ja jotkut heistä varsinaisia tienoon kauhuja, ja nuorisorikollisia. Vaan kaikki tämä on hävitetty! Suomessa on paljon ihmisiä, jotka eivät voi koskaan palata omalle kotiseudulleen, ja tavata siellä kaikkia vanhoja tuttuja. Ei ole enää tunnistettavia kiintopisteitä. Jos joku entinen rauhalainen tulee katsomaan lapsuudenkunnaitaan, ei hän voi enää mennä katsomaan sairaalan juhla- tai voimistelusalua, koska niitä ei enää ole. Tunneleihinkaan ei enää pääse omilla yleisavaimillaan! Ylläolevassa kuvassa näkyy keltainen, rapattu ylätalo, joka on purettu. Siinä sijainnutta elokuvateatteriakaan ei tietenkään enää ole. Paikalle on näet rakennettu *Se Wsi Kylpöylä*. Monikaan ei ajattele, että Suomesta löytyy aika runsaasti noita eri syistä lakkautettuja yhteisöjä ja laitoksia, ja tämä vaikeuttaa esimerkiksi elämäkertaelokuvien tekijöiden työtä. Ryhdyin tuossa kerran oikein miettimään, kuinka paljon on olemassa jäljellä sellaisia tunnistettavia paikkoja, joissa olen itse jollakin tavalla vaikuttanut. Ei montakaan. Vanhaa Korvenkylän puukansakoulua ei enää ole, eikä puusta rakennettua, vanhaa Tainionkosken oppikoulua – ja se uusikin lienee lakkautettu, ta purettu. Molemmissa puukouluissa oli perinteiset ulkohuussit, upeine reikäriveineen. Jos halusi käydä tuntien aikana huussissa, piti siihen aina pyytää lupa, ja sitten kipaista pihan poikki reikäristölle, ja valita niistä sitten sopiva. Nämä ulkohuussit haisivat voimakkaasti käyneelle kuselle. Koska niitä ei enää ole, täytyy jäädä ilman niihin liittyviä, nostalgisia hajumuistikokemuksia. Varsinaisia peseytymismahdollisuuksiahan vanhassa koulussa ei ollut. Rauhan sairaalan lakattua olemasta oli pitkä aika jolloin Rauha oli vain pilalle töhrittyjä sairashuoneita, rikottuine kalusteineen, ja hitaasti homehtuvine tunneleineen sun muineen. Tämä oli se todellinen, sairas sielunmaisema, jota parantamaan sairaala aikanaan suunniteltiin. Mikkelistä et voi enää löytää Karjaportin teurastamoa, jossa olin vajaan vuoden ajan harjoittelijana, etkä löydä enää kaupungissa sijainnutta varuskuntaa, jonka porttia minäkin vartioin - vaikkakin joitakin erillisiä rakennuksia saattaa olla vieläkin jossain käytössä. Uudempia Karkialammin kiinteistöjä myytiin hyvää vauhtia, vaikka siellä ei ollut enää porttia vartioitavaksi. Et voi löytää enää Mikkelin kaupungin vanhaa sosiaalivirastoa, jossa minäkin painiskelin juoppojen kanssa, ja poissa on myös Moisioin mielisairaala, jossa olin aikanaan mielisairaanhoidajaharjoittelijana. Poissa ovat myös vanhat Mikkelin puurakennukset, ja Hauskankadun getto, sekä Puistobaari, jonne Juice saapui kerran syömään isokokoisten bändikavereidensa kanssa. Juice itse ei ollut kovinkaan kookas. Jäätelöbaariakaan ei enää ole torin laidalla, eikä Kahveria, ja Päämaja-bubikaan ei ole enää entisellä paikallaan. Ovat sielläkin kaivaneet torin alle pysäköimishallin.

Rauhan uusi, uljas tulevaisuus

Etelä-Saimaasta löysin vain yhden kirjoituksen, jossa valitellaan sairaalan lakkauttamista nimenomaan potilaiden kannalta, nimittäin **Jorma Hernesmaan** 13.5.2000 kirjoittaman *Hyvinvoinnin nurja puoli* -jutussa, josta lainaan seuraavassa osan:

Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirin ratkaisua Rauhan sairaalan alasajosta päättäjät ovat kiittäneet niin taloudellisesti kuin hoidollisestikin järkeväksi. Taloudelliset kriteerit täyttyvät ilman muuta, vaikka komea sairaala kököttääkin tyhjän panttina. Ratkaisu on ollut niin ihmeen hyvä, että harva on viitsinyt pohtia, mitä haittoja siitä on seurannut ja mitä muuta potilaat ovat menettäneet kuin Rauhan upean luonnon. Sairaalapaikkojen vähetessä, kaikki eivät voi saada sairaalahoitoa, vaikka olisivat kuinka sen tarpeessa. Avohoidossa potilaan sopeutuminen ympäristöön voi olla äärimmäisen vaikeaa tässä ennakkoluulojen yhteiskunnassa, jossa ihmiset kilvan torjuvat kaikkea outoa ja itselleen vierasta.

Muuten minun netissä suorittamani haku tuotti vain muutamia artikkeleja, joista eräs koski Rauhan sairaalan hautausmaan toiminnan päättämistä, ja sitten löytyi kuvallinen juttu, jossa erilaisia rakennustarvikkeita oli pinottuna Etelä-Saimaan keskussairaalan edustalle, ja niiden sanottiin olevan siinä siksi, että niistä sorvattaisiin sinne jotakin mielenterveyteen liittyvää viritelmää, ja sitten oli juttu siitä, miten tytyväisiä jotkut kuntien henkilöt olivat siitä, kun sairaaloiden lakkauttamisessa säästettiin niin ja niin monta miljoonaa, ja että mikään ei tuosta kärsisi! Eivätkä eritoten potilaat, ja heidän hoitonsa. Niinpä niin.

Helsingin Sanomissa 27.9.1999 kerrottiin alueen tulevasta käytöstä seuraavasti:

JOUTSENO-Rauhan ja Tiurun sairaala-alueesta Joutsenossa kaavaillaan monipuolista osaamiskeskittymää, joka olisi samalla vetovoimainen asuin- ja virkistysalue. Käytöstä poistuvien sairaaloiden uudelleenkäyttöön ei ole keksitty yksittäistä vahvaa toimintaideaa, mutta rakennukset pyritään pitämään käytössä heti sairaalatoiminnan loputtua vuoden vaihteessa. Tiurun sairaalassa pakolaiskeskus jatkaa vuokralaisena. Alkuvaiheessa Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiri on valmis vuokraamaan tiloja esimerkiksi viestintäteknologian pienyrityksille ja taide- ja käsityöalan yrittäjille. Rauhan sairaalan asuntoja sairaanhoitopiiri on jo vuokrannut ja myynyt. Alueelle on kaavoitettu pientalotontteja. Maa ja Vesi Oy:n laatimassa uudelleenkäyttösuunnitelmassa 355 hehtaarin mantere-alueelle esitetään toimintoja, jotka ajallisesti on jaettu kahteen ryhmään. Ensivaiheen markkinointi pyritään aloittamaan niin, että tiloja voidaan luovuttaa käyttöön parin vuoden kuluessa. Kysymyksen tulisivat viestintä ja suunnittelu, pienimuotoinen matkailu sekä humanitaariset toiminnot. Toisessa vaiheessa kehitetään erityisesti korkeaa teknologiaa ja viestintää sekä vapaaehtoista kansalaistoimintaa. Yksittäisistä hankkeista allergia- ja ympäristökoulutus on jo käynnistymässä. On myös heitetty idea sairaalasta tuberkuloosista kärsiville venäläislapsille, johon Tiuru entisenä tuberkuloosiparantolana soveltuisi hyvin. Koulutustiloina Rauha sopisi yrityksille. Uudenlaista koulutusta antavan kansalaisyliopiston perustamista on myös mietitty. Maankäytön osalta suunnitelmassa esitetään, että Tiuru ja Rauha kasvavat Saimaan rantoja pitkin nauhamaiseksi taajamaksi. Rannat varattaisiin virkistyskäyttöön.

Niinpä niin - taas kerran! Ja tällä tavoin possu siis pantiin lihoiksi!

Helsingin Sanomissa oli 24.4.1999 seuraavankaltainen juttu, joka kertoo tästä nimenomaisesta käytöstä:

*JOUTSENO-Kosovon pakolaiset pääsevät Joutsenon vastaanottokeskuksessa lepäämään valmiiksi pedattuihin sänkyihin. "Normaalisti sänkyjä ei pedata, mutta nyt se tuntui oikealta", sanoo johtaja **Maiju Kouki**. Joutsenossa asuu nyt turvapaikanhakijoina nelisenkymmentä albaania. "He ovat olleet enemmän kuin tyytyväisiä päästessään vastaanottotilojen kunnostustalkoisiin. He ovat kantaneet sänkyjä ja laittaneet verhoja." Paikkakuntalaiset pelastuspalvelun vapaaehtoiset ovat myös valmistelleet vastaanottokeskuksen henkilökunnan kanssa yli 250 kosovolaisen sijoittamista kahteen rakennukseen. Maanantaina saapuvista 164 henkilöstä suunnilleen puolet sijoitetaan kahdeksankerroksisen päärakennukseen ja toinen puoli saa asunnoksi juuri kunnostetun Rantalan talon Saimaan rannalla. Rantala kuuluu Rauhan mielisairaalan alueen rakennuksiin ja se on toiminut myös Suomen sotasiirtolaisten sairaalana. Rantalan tiloihin voidaan sijoittaa esimerkiksi kahdeksan hengen perhe tai kahdeksan yksinäistä pakolaista. Tulijoiden henkilöllisyydestä tai fyysisestä kunnosta ei ole tietoa, mutta vastaanottokeskuksessa varaudutaan siihen, että he ovat henkisesti poikki. Tulijat saavat ensi viikolla valmiin ruuan Rauhan sairaalan keittiöstä, koska he eivät ehkä pysty vielä itse tekemään ruokaa. Tavallisesti turvapaikanhakija saa tullessaan eväskassin ja sen jälkeen hän huolehtii itse ruuastaan toimeentulotuen turvin. Sunnuntaina vastaanottokeskukseen voi tuoda tulijoiden tarvitsemia tavaroita. Varsinkin taloustavaroita toivotaan.*

Eivät tienneet, että jo sodan aikana sairaala-alueen nurmikot olivat kasvimaana, ja että eräs venäläinen pommituslentue purki pommilastinsa Saimaaseen sairaalan edustalle, ja siellä ne pommit lienevät vieläkin. Tosin sukeltajat eivät niitä sieltä löytäneet! Koneet tulittivat myös sodan aikana pesulaa, jonka katolle oli maalattu suuri punainen risti. Eivät ilmeisestikään älynneet, että paikka oli sotilassairaala. Eivät tienneet, että minäkin työskentelin siinä sijaishoitajana joitakin viikkoja, ja että siellä asui mm. *Pultsi*. Tai että Kopharjussa oli hyppyri. Rantalan takana sijaitsi ns. *miljoonasauna*, jossa sairaalan herrat ja narrit kävivät kylvyssä. Moniinkin paikallisiin paikannimiin liittyi tuo termi *miljoona*, kuten *miljoonakellariin*, ja ne tarkoittivat sitä, että näiden rakentamiseen oli tarvääntynyt kosolti rahaa, ja vedettu surutta omiin taskuihin. Se on sellaista kun käytetään yhteistä rahaa, ja kukaan ei oikeastaan kontrolloi touhua. Tuolloin - kuten nytkin - kaikki piti saada mielummin ilmaiseksi. Ja eihän ole lainkaan sanottu, etteikö rakennusprojekteissa olisi ollut jotakin hämääkin, mutta en tunne tarkemmin tätä asiaa. Mutta kuten nyt tiedämme, olivat nämä vain välivaiheita, ja sen, että sairaala ajettiin alas jotta sinne voitaisiin rakentaa vaikkapa kylpylä, ja niihän siinä sitten kävikin. Venäläinen raha vyöryi paikalle, ja remontti pantiin käyntiin. Paljon tyhjänpäiväisiä kokouksia, ja lopulta saatiin ihmisetkin uskomaan, että venäläisten suuri määrä oli vain hyvästä, koska toivathan he rahaa. Ongelmana onkin vain se, että he veivät kaiken muun.

Ylläolevassa kuvassa komeileeuuden kylpylän golfkenttä, joka on rakennettu juuri sen metsän paikalle, josta isäukkoni sai useita kunniakirjoja. Metsän läpi kulki punaisella katkoviivalla merkitsemäni polku, joka kautta oli hyvä polkupyöräillä Tainionkosken yhteiskoululle, ja takaisin. Kaikenhan ne näyttävät tuhonneen, ja rakentaneen tilalle rikkaille erilaisia leikkikenttiä. Vieläkin paikalla elelevät entiset Rauhan nuoret saattavat hokea, että rahaahan tuosta kaikesta tulee, mutta voisi hyvinkin kysyä, onko heillä itsellään varaa loikoilla laitoksen liotusaltaissa. Rikkaille toki riittää tähän rahaa, mutta *Rauhan entisen nuoret* jäävät ilman...

Tiurun sairaala

Koska tuossa tuli jo mainittua Tiurun sairaala pakolaiskeskustelun kuluessa, on lienee aihetta käsitellä sitä hieman tarkemmin. Kun Tiurusta hakee tietoja netistä, saa tietoonsa, että kyseessä oli tubisairaala, joka lakkautettiin. Tubisairaalaksihan Tiuru vuonna 1939 alunperin perustettiin, josta ilmeisestikin on seurannut se, että sitä on pidetty pelkästään tubisairaalana. Tiuru lakkautettiin vuonna 1992, ja siellä on senjälkeen hyysätty pakolaisia. Vuonna 2002 lakkautettavia sairaaloita, tai lakkautusuhan alla olevia sairaaloita oli Suomessa ainakin 115 kappaletta, ja jotkut niistä olivat suuriakin. Voi sanoa, että leka on lyönyt kunnolla. Sairaansijoja Tiurussa oli enimmillään 310. Mutta kehitys kehittyy aina. Vähitellen esimerkiksi tubin hoito kehittyi niin, ettei potilaita tarvinnu enää makuuttaa kuukaustolkulla sairaaloissa. Tiurussa hoidettiin myös yleisiä sairauksia, ja siellä oli oma osasto tätä varten. Tiurussa tehtiin leikkauksiakin, kuten kuvan matalassa siipirakennuksessa lobotomialeikkauksia, muuta myös muita kirurgisia toimenpiteitä tehtiin. Minultakin **Puranen** vei siellä nielurisat, ja leikkasi umpisuolen – että kyllä siellä oli ihan oikea osasto yleisille sairauksille, jonka lakkauttamisesta ei ole puhuttu mitään. Tätä Lappeenranta ei ilmeisestikään halua edes mainita, koska ajoi aikanaan voimakkaasti sekä Rauhan – että Tiurun lakkauttamista, ja nielaisi siinä hötäkässä myös Joutsenon kunnan.

Tiuru oli aikanaan muussakin mielessä täysin poikkeuksellinen. Sen sairaalapääarakennus oli niin korkea, ettei vastaavaa löytynyt edes Imatralta – Joutsenosta nyt puhumattakaan. Elokuvan *Balladi saimaalta, eli Kaunis Veera* -loppukohtaus kuvattiin tiurun katolta. Olisihan siellä voinut hyvinkin kuvata vaikkapa elokuvan *Hyppy tuntemattomaan*, jossa joku sankari olisi leiskauttanut komeasti halki ilman ihan alas asti. No niin. Tiurulaiset osallistuivat innolla myös paikalliseen urheilutoimintaan, ja vaikuttivat Korven hongassa. Tiurussa järjestettiin myös elokuvanäytäntöjä, ja siellä kävin aikanaan katsomassa *Pojat* -elokuvan, sekä *Sissiluutnantin*. Järjestettiinhän Rauhassakin elokuvia, mutta ne olivat paljon kepeämpiä – sellaisia *virtasia ja lahtisia*, ja *molskista sano eemeli, molskista*. Tiurussa ei ollut minkäänlaista ennakkosensuuria, kuten rauhassa, jossa esimerkiksi *Kagi-outo ahdistus* jäi näkemättä, koska siinä oli kuulemma kombinointia. Tiurussa lippu myytiin kaikille jotka pystyivät kävelemään omin jaloin katsomoon.

Timo varaylimääräishätäapuhoitsuna Rauhan Sairaalassa

Tässä on pitävä todiste siitä, että olen voinut pukea valkoisen takin päälleni - ainakin kerran - ja ainakin kulisseyssä. Kuvassa viljelemäni termi *vippari* viittaa vaatimattomaan rooliini sairaalan hierarkiassa, ja tarkoittaa henkilöä, jolla ei ole mielisairaanhoitajan koulutusta, mutta joka tekee näiden tehtäviä, koska päteviä ei ole ollut saatavissa tietynä hetkenä. Nuo työt olivat esimerkiksi potilassänkyjen sijausta, ruoan jakelua, ja sen sellaista. Olihan siellä jonkilainen *vipparin valakin* (joka vastaa tuota *lapiomiehen valaa*), jossa tempuna oli kieputtaa osaston ulko-oven avainmurikkaa sormen ympäri. Kuvan muut henkilöt olivat muistaakseni tuolloiselta rauhallisemmalta naisosastolta, jolta sitten siirryin huomattavasti railakkaammalle naisten levottomalle osastolle, jossa minua ennen oli ollut vain yksi mieshenkilö. Näette varmaankin kaikki tuon kädessäni olevan piipun, ja sen, että olin jo sen hyväksynnän kautta tavallaan yksi heistä. Muistupu mieleenui tapaus jossa muuan koukkunenäinen vanhus halusi laulaa minulle laulun kirjavasta linnusta, ja lauloikin. Muistuuakin tässä mieleeni toinen tapaus, jolloin olin aluksi joitakin viikkoja sairaalan rakennustyömaalla rakennusapumiehenä, ja pääsin sitten kesäksi vippariksi sairaalan puolelle. Rakennustyömaalta tuntemani putkimiehet näkivät sitten minut kävelemässä alueella, ja sanoivat leppoisasti:

Sinä päätit sitten lähteä välillä huilaamaan?

johon vastasin avaamalla päällystakkini, ja näyttämällä sen alla olevan valkoisen takin, ja sanomalla:

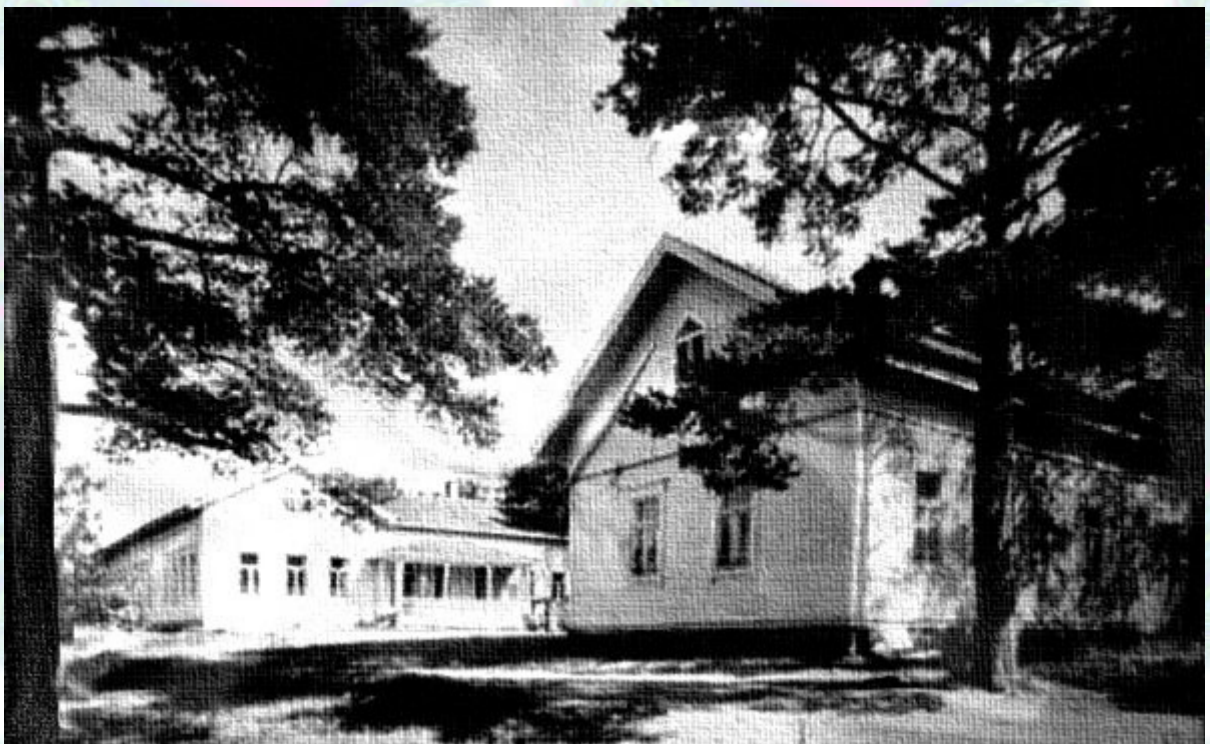
No, oikeastaan minä olen kyllä henkilökuntaa!

Johon putkimiehet vastasivat vetämällä naamansa nopeasti jonkinlaisille peruslukemille.

Ja tämä kuva taas todistaa ainakin sen, että minut on päästetty myös potilaiden kanssa samaan kuvaan - josko tämäkin sitten lieenee silkkaa lavastusta? Todennäköisesti suurin osa kuvan henkilöistä on jo kuollut, ja useimpien omaiset eivät juuri tungeksineet heitä katsomassa; elämänsä rakentui näin sairaalan turvallisten rutiinien varaan.

Korvenkylän kansakoulu

Korvenkylän vanhaa kansakoulua ei enää ole. Minulla oli aikanaan useitakin luokkakuvia, jotka oli kuvattu koulun edessä – siis kuvassa näkyvien rakennusten takana, jossa sijaitsi koulun kenttä ja kiipeilypuut, sekä keinut. Mitään mieluisia muistikuvia minulla ei tuohon kouluun liity, ja en ole koskaan myöhemminkään käynyt Korvenkylässä kokemassa nostalgisia muistoja, koska niitä ei minulla ole. Muistan kuitenkin kun me *toiviasenhessun* kanssa katkaistiin koulun kentän vieressä kasvaneista

koivuista latvat, ja kuinka *vanharäty* tivasi syyllisiä, koska he olivat tuoneet puuntaimet rakkaasta, entisestä Karjalasta, mutta emme tunnustaneet. Saatana! Tietenkin näin jälkikäteen se oli halju temppu. Etualla olevassa talossa asui opettaja Torpin perhe, ja aina ilkeät Torpin pojat. Varsinainen kouluopetus tapahtui taaempana olevassa, uudemmassa koulurakennuksessa. Mutta muistelkoot näitä nyt ne, jotka ovat siihen hanakoita.

Ylläolevassa kuvassa on Korvenkylän uusi kansakoulu, jota minäkin käydä juttusin pari vuotta. Vaikka koulu oli uusi, oppilaat olivat täsmälleen samoja mitä oli ollut vanhassakin koulussa, ja monet heistä olivat edelleen tosi inhottavia. Iskeköön heihin kaikkiin Thorin salama tai Torpin vasama! Vaivatkoon heitä koko loppuelämänsä ajan tuskalliset visvasyyvät, ja kirveltäköön heitä pahin mahdollinen hiivasieni, ja niin edelleen ja edelleen. Ja näinhän minä senkin kun vanha johtajaopettaja vietti viimeisiä vuosiaan dementian runtelemana, eikä muistanut mitään. Hänen moneen kertaan kauneusleikattu eukkonsa kävi pari kertaa katsomassa ukkoaan, joka ei häntä edes tuntenut (tai ollut tuntevinaan). Siutten tämä eukko kävi Korvenkylän baarissa ryyppäämässä entisten oppilaidensa kanssa! Ja niin katoa mainen kunnia! Monet siellä tuntemistani ihmisistä ovat jo kuolleet viinaan ja muihin aineisiin, tai sitten vain johonkin sairauteen, jota ei voi torjua minkäänlaisella elämäntapastrategialla. Ja jos niiden kanssa menisi luokkakokoukseen, niin mistä niiden kanssa sitten puhuisi? En minä vaan tiedä. Muistakkos' kuinka sinä ravistit puuta ja minä putosin päilleni kivikkoon, ja sain sen murtuman ...

Senverran omakohtaisia muistoja minulla Korvenkylän kansakoulusta on, että äitini kuului aikanaan sen johtokuntaan, kuten näet ylläolevasta kuvasta, jossa hän poseeraa Rauhan ja Tiurun herrojen kanssa. Johtokunnan eräänä tehtävänä oli antaa rangaistuksia Korvenkylän nuorille huligaaneille, ja nämä kantoivat minulle niistä kaunaa, vaikkei minulla ollut asiassa osaa eikä arpaa. Vanhankoulun aikoihin luokkani seinässä oli reikä, josta näki opettajanhuoneeseen, kun ne siellä puhuttelivat näitä huligaaneja. Kerran *toiviasenhessu* sanoi ylpeänä meille muille: mei Tapekii on siel! Tuskittelin sitä, mikse *meidänkin Tape* ollut, mutta en kai ymmärtänyt että nämä olivat siellä kuuntelemassa nuhdesaarnaa, eivätkä saamassa stipendiä. Mutta aika aikaa kutakin. Olenkin monta kertaa ajatellut, että monet kertomukset pitäisi katkaista kesken, koska jatkuessaan ne vain turhaan paljastavat ihmiselon raadollisuuden. Sankarit kutistuvat pelkiksi luusereiksi, ja jaloimmatkin meistä paljastuvat ajan kuluessa pelkiksi kylähulluiksi. Vain riittävän aikainen kuolema pelastaa meidät vieläkin suuremmalta häpeältä.

Urheiluseuratoiminta

Rauhassa oli jossakin vaiheessa ihan oma urheiluseura, *Rauhan Urheilijat*, jonka jääkiekkjoukkueen keltaisessa pelipaidassa oli kirjaimet **RU**. Minua tuo mainittu pelipaita huvitti aikanaan suuresti, sillä olihan seuralaisten leikillinen kutsumanimi *ryyppyurheilijat*, ja olihan meidän ensimmäinen automme, *Simca Aronden* rekisteritunnukseksi myös tämä mainittu **RU**, jolle meidän naapurin puuseppäsetä keksi heti lempimen *rumasti uliseva*. Ylläolevassa kuvassa on todennäköisesti sama malli jollainen meillä oli. Minulla ei ole siitä yhtään valokuvaa, joten tämäkin piti napata netistä, jossa sitä tarjotaan ilmeisestikin myytäväksi, joillakin vanhojen autojen messuilla. Maalasin sen punaiseksi, koska meidän automme oli punainen. No, eiväthän kaikki **RU**:n (*Rauhan urheilijoiden*) pojat sentään juoppoja olleet, mutta kyllä monille heistä iloliemi selvästikin maistui, ja jotkut heistä kuolivatkin runsaasta alkoholinkäytöstä aiheutuneisiin sairauksiin. Rauhassa ryyppäminen oli yleisesti sellaista *kamikatsea*, eli taju pois vaikka tärpätillä. **RU** osallistui jääkiekkjoukkueena moniin vilttikerhotason kilpailuihin, mutta eiväthän ne sielläkään tahtoneet pärjätä, koska asiantuntevaa valmennusta ei ollut, ja harjoittelu oli epäsäännöllistä, ja ajoittain olematonta. Eivätkä juopot pärjää oikeille urheilijoille! Rauhassa järjestettiin myös erilaisia muita urheilutapahtumia, kuten hiihtokilpailuja ja erilaisia joukkotapahtumia, kuten yleisiä, koko sairaalan henkilökunnan kävelyretkiä sinne sun tänne. Melkein kaikki nuoremmat osallistuivat kansanhiihtotapahtumaan, ja hiihtivät kerran päivässä *Ukoskaan* koulun loputtua. *Ukoskasta* sai ostaa lämmintä mehua, mutta yleisilmeeltään se oli sangen askeettinen, ja tuolloin kukaan ei olisi siellä juhlia viettänyt. Nythän se on erilainen, ja suosittu erilaisten juhlien pitopaikka. Myös rauhan naapurina sijaitsevassa **Tiuruniemessä** harrastettiin monia eri urheilulajeja, ja keskupaikkana siellä oli *monttu*, jossa työnnettiin kuulaa, ja tehtiin kaikkea mitä nyt tuollaisissa paikoissa voi tehdä. Kun sitten pakolaiset tulivat *Tiuruunkin*, ne täyttivät mainitun montun ensitöikseen tyhjillä öljykanistereilla ja muulla roinalla.

Tämä saattoi ottaa monia entisiä tiurulaisia lujille, sillä monet heistä olivat innokkaita urheilumiehiä, ja vaikuttivat merkittävästi Korvenkylässä sijainneessa, oikeistolaishenkisessä urheiluseurassa *Korven Honka*. Ylläolevassa kuvassa näet *Seurojentalon* sen nykyisessä asussa, ja täytyy sanoa, että ovat ne onnistuneet säilyttämään sen melkein alkuperäisasussaan. On mukavaa nähdä, että historiaa ja ten tekopaikkoja arvostetaan. Aikanaan siellä sijaitsi kansakoulun käsityöluokka, ja siellä järjesteltiin joskus koulun joulujuhlia, ja painikilpailuja, joissa myytiin *King Colaa*. Tätä taloa siis isännöi mainittu oikeistolainen urheiluseura, *Korven Honka*. Kylässä vaikutti myös työväenhenkinen urheiluseura *Korvenkylän Korven-Veikot*, ja sen keskuspaikkana oli työväentalo keskellä Korvenkylää. Työväentalo lienee jo purettu. Se sijaitsi suunnilleen vanhan kansakoulun ja *Elmolan talon* puolivälin tienoilla. Joutsenon kirkonkylässä vaikuttivat puolestaan mm. urheiluseurat *Joutsenon Kataja* ja *Joutsenon Kullervo*. Muistan kuinka kansakoulussa käytiin tiettyä, leikillistäkin vääntöä *Korven Honkaan*, ja *Korven-Veikkoihin* kuuluneiden kesken, ja *honkalaiset* väittivät *veikkoja* kylmän rauhallisesti viina-veikoiksi, ja *veikot* taas *honkalaisia* hongankolistajiksi. Lienevät viitanneet tässä karjalan mäntyyn, johon on useammankin kerran päitä lyöty.

Saneeraajien julmat jäljet Rauhan sairaalan maatilalla

Kuvassa näkyvä valkoinen tiilitalo oli nimeltään *Kovisto*, ja se oli kotitaloni vastapäätä sijaitseva naapuritalo, jonka *vesivessat* sijaitsivat talon kellarissa, kuten myös sauna, jossa kaikki maatilán asukkaat kävivät yhdessä miesten ja naisten vuoroillaan. Tuollaisessa talossa asui alakerrassa kolme lapsiperhettä, ja yläkerran vasemmanpuoleisessa huoneessa sikalanhoitaja, ja oikeanpuoleisissa, kahdessa huoneessa karjapiiat, eli karjatalousharjoittelijat. Huomaa, kuinka iso talo onkin äkkiä sangen pieni, sillä vastaavankokoisessa omakotitalossa asustaa nykyisin tavallisesti vain yksi perhe, jossa on tavallisesti korkeintaan kaksi lasta. Tietenkään ihmiset eivät juosseet pelkän kusi-hädän vuoksi alakerran vesikloseteissa, vaan maatilalla käytettiin aivan yleisesti sängyn alle sijoitettua pottaa. Meillä kotona pottaan rykäistiin paskatkin, koska meillä ei sisä vessaa ollut ennen remonttia, ja ulkokuusi alla asui *perseestänykäisijä*, joka kyllä nykäisikin, jos huussissa majaili liian kauan. Saattoihan lapsi kuvitella niinkin, että siellä piileksi sairaalan potilaita tai Konnunsuolta karanneita vankeja! Eihä siellä juurikaan viivytelty, varsinkaan talvella, kun oli pakkasta. Koivistossa sijainnut sauna oli maatilalaisten yleinen sauna, ja olihan siellä tuota vuorovaikutustakin. Jokaisella perheellä oli sen pukuhuoneessa oma paikkansa naulakossa, ja saunominen oli arvokas, juhla tapahtuma, jota ei sopinut kenenkään pilaavan esimerkiksi hauskoilla tarinoilla. Kuvan talo sijaitsee muutaman sadan metrin päässä varsinaisesta sairaala-alueesta. Kuvan ottamisen aikaan Koivistossa majaili mahdollisesti pakolaisia, joiden uhkaavalta alkaneen liikehtimisen vuoksi alueelta oli mitä pikimmiten poistuttava. Kuvassa vasemmalla näkyy alapihan *kalustoliiteri*, jossa säilytettiin ennen hevosten kärryjä, rekiä, ja valjaita, sekä maatilán traktoreita varusteineen. Talli-sikala-navettarakennus sijaitsi sitä vastapäätä, ja naveltalta jaettiin rauhalaisille maitoa hinkkeihin, ja se merkittiin kunkin omaan maitotiliin. Maito oli vasta lypsettyä ja keraalleen separaattorin läpi laskettua, eli tuoretta tavaraa. Jostakin kummallisesta syystä maidosta ei saanut juurikaan allergiaoireita, ja siitä sai kuorittua vielä kermatkin. Nytemmin jo purettu, tiilinen navetta- ja tallirakennus, oli vuorostaan rakennettu *Naatuksen navetan* päälle. *Kalustoliiterin* takana sijaitsevassa asuintalossa, eli *kulmalassa*, majaili sielläkin kuvan ottohetkellä pakolaisia, tai heitä vastaavia tummakulmaisia isoja miehiä. Tunsin siis tulleensa kotiin Bosniaan. *Puutarhan* kasvihuoneen ikkunoita oli kiviteltu hajalle, ja *kalustoliiteri* veteli viimeisiään - sekin. Ne, jotka olivat päättäneet sairaalan lakkauttamisesta, olivat oikein kunnolla *ryssineet* koko touhun, sillä samanlaista asumiskultturia näin viimeksi Venäjän matkallani Sortavalaan.

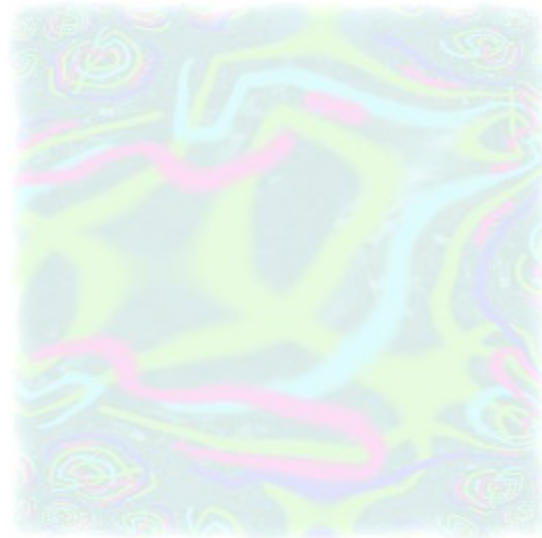
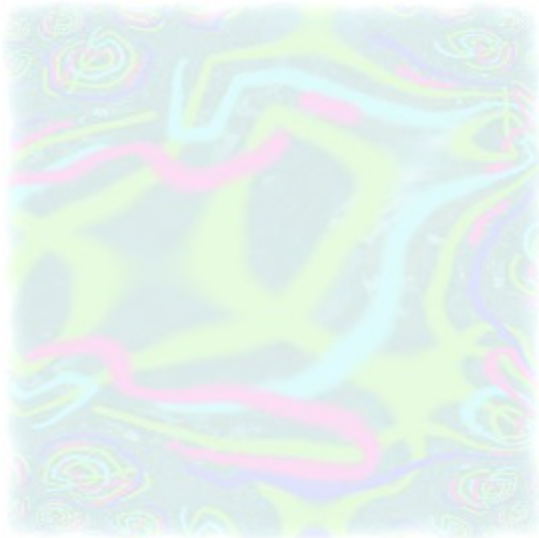
Kuvassa on entinen kotitaloni, joka kuvanottohetkellä oli *nuorisopoliklinikkana*, mutta koska siellä oli meneillään jonkinlainen remontti, pääsi sitä katsomaan lähempääkin, ja sisältä asti. Rakennuksessa on vankka ja hyvä hirsikehikko, ja siinä on myös kellari, ja perustus on betonia. Se näyttää tässä luvassa pienemmältä kuin se todellisuudessa on. Nuoruudessani taloa saneerattiin, ja siihen tehtiin kuisti, sekä sisävevsa. Eihän tuo talo nyt mikään palatsi ollut, mutta tilaa oli suorastaan ruhtinaallisesti naapuritaloon *Koivistoon* verrattuna, jossa asui enemmän ihmisiä. Mutta sodan jälkeen erityisesti vähäkin tila riitti, ja sairaalan puolella niillä oli vieläkin vähemmän asuintilaa, ja kasvimaata ei ollenkaan – paitsi sota-aikana. Sairaalan puolella yleistä oli se, että perheen käytössä oli vain yksi huone, tai korkeintaan kaksi. Kotitaloni kuistin vasemmalla puolen oli *isänhuone*, ja hänen työpöytänsä. Sen takana sijaitsi makuuhuone. Kuistin oikealla puolen oli keittiö, ja sen takana sitten *sali*. Vaikka: eihän se nyt mikään oikea *sali* ollut – sitä vain sanottiin saliksi. Peltikattoa ei talossa minun lapsuudessani ollut, vaan silloin siinä oli tiilikatto, ja rakennuksen ja tien välissä kasvoi tiheä ja korkea syreeniaita, joka oli nyt poissa. Rakennuksen oikealla puolella oli osa kasvimaata, ja muutamia marjapensaita, jotka nekin olivat kaikki kadonneet. Varmaankin ne oli jyrätty pois, jotta entinen naapurin poika, joka pääsi joksikin aikaa tilanhoitajaksi sairaalan viime vaihessa, olisi oikein päässyt autoillaan ja muilla koneillaan pihassa kunnolla kieputtelemaan ja kurvailemaan. *Ryssitty* oli siis oma, entinen kotitalonikin.

Kuvan rakennuksessa oli minun lapsuudessani halkoliiteri, *puusee*, sekä kanala. Halot liiteriin tuotiin sairaalan puolesta vanteiden sitomina nippuina, sillä maatilalla oli kaikissa puulämmitys, ja aivan alkuun asuintaloonkin tuli pelkästään kylmä vesi. Puuseessa käynti oli, varsinkin pimeinä talvi-iltoina, mielenkiintoinen ja jännittävä kokemus, sillä eihän sitä tiennyt, milloin se *kylmä käsi* sieltä huussinreiästä hamuaisi kannikoita. Aina sillointällöin karkaili potilaitakin, ja liikkeellä oli jos minkälaisia kulkumiehiä. Entisaikaan valoja ei ollut muualla kuin sairaalassa, ja nekään eivät näkyneet maatilalle saakka. Kuvassa näkyvät koivut olivat hieman ohuempia minun lapsuudessani, mutta tuskinpa ne ovat säilyneet nykyhetkeen saakka.

Kuvan alueella oli lapsuudessani hyvin hoidettu ja kitketty pelto, jossa kasvoi perunaa, juureksia, ja omenapuita. Nyt sekin oli *ryssitty oikein kunnolla ryssimällä aina ryssiin saakka*, ja entinen, hoidettu peltomme kasvoi vahvaa vesakkoa, koivuja, ja muita metsän virkeitä kasveja. Muistan kuinka huolella ihmiset lapsuudessani pieniä kasvimaataan hoitelivat, ja useimmilla oli myös kotieläimiä, kuten lampaista ja kanoja. Elämä muistutti tältä osin tavallista maalaiselämää, ja maatila olikin sairaalan alueella aivan oma yhteisönsä - aina urheiluseuraa myöten, jonka nimi oli kuvaavasti *Matinpellon pyllistys*. Allaolevassa kuvassa olevalla kivellä oli lapsuudessani erityismerkitys; istuskelin sillä naapurin tytön kanssa, ja suunnittelimme siellä keinoja säästää rahaa tiiliin tulevaa kotitaloa varten. Tästä on olemassa oikein valokuvakin, ja kuinka suurelta kivi tuossa näyttääkään.

Kiveä eivät sentään olleet jaksaneet siirtää minnekään, vaikka olivat tuon kasvimaan *ryssineetkin* oikein Urjalan kautta, ja kenties myös Huittisten. Kasvimailla oli suuri merkitys ihmisille aikana, jolloin kaupasta ei saanut ihan kaikkea. Jos kaikki ruokatarvikkeet olisi ostettu kaupasta, eivät ihmisten rahat olisi riittäneet mihinkään. Palkat eivät olleet kovinkaan suuria. Maatilalla osa palkasta maksettiin *luontaisetuna*. Henkilöautoja ei juuri kenelläkään ollut, mutta moottoripyöriä sitäkin enemmän. Meilläkin oli ainakin pari **Jawaa**. Isävainaja osasi ajaa moottoripyörällä lujaa, mutta autoa se ei koskaan oppinut kunnolla ajamaan (se ajoi mahdollisimman hitaasti mutta silti epävarmasti). Kasvimaidenpidossa oli siis kyse eräänlaisesta luontaistaloudesta, jolla kompensoitiin huonoa palkkaa - ja kaikki näissä pienissä kasvimaanplanteissa kasvatettu oli takuuvarmasti *luomua*. Sairaalan puolella asuvilla ihmisillä ei ollut sodan jälkeen enää omaa kasvimaata, vaikka he olivatkin saaneet sota-aikana viljellä perunoita ja porkkanoita sairaalan mailla. Heidän kasvimaansa oli muutettu takaisin nurmikoksi. Vaatteitakaan ei juurikaan ostettu kaupasta, vaan ne teki naapurin täti, kuten minulle kuvassa näkyvät golfhousut, jotka olivat tuolloin muotia. Että minä niitä inhosin! Tyttöjen hameet olivat lyhyitä ette niihin olisi mennyt paljoa kangasta, ja jos sattui leikin tiimellyksessä rykäisemään paskat, ei hame tahriutunut. Tämänkin voitte todeta ylläolevasta kuvasta.

Kuvassa näet kotoliiterini kanalan puolelta kuvattuna. Lapsuudesani ja nuoruudessani paikalla ei kasvanut tuollaista vitelikköä, ja *ryssitty* oli siis tämäkin. Äkkiseltään rakennus saattaa vaikuttaa jopa idylliseltä, mutta todellisuudessa se on päästetty pahasti rapistumaan. Liekö tuota enää edes olemassakaan? Ajatelkaa tuohon eteen ahkerasti maata kuopivia valkoisia leghorneja, ja tarkkaan kitkettyä porkkanamaata. Ajatelkaa kitkijöiden köyriä mutta niin nuoria selkiä - ja kitkettäväähän riitti. Multakerroskaan ei ollut paksu - soraharjun päällä kun oltiin. Vaan eipä noista lie ollut kitkijöiksi - ainakaan noista nuorisopoliklinikan ihmisistä, ja asiakkaista.

Mutta millaista elämä tuolla lapsuuteni *maatilalla* sitten oli? Ihmisiä, ja varsinkin toisia lapsia, oli melkein joka nurkassa pyörimässä, ja kaikki olivat melkein aina iltaisin kotonaan. Ei humuttu yökausia kylillä! Syntyvyys suurten ikäluokkien Suomessa oli kova, ja Rauhan sairaalalla oli oma synnytysosasto Rantalassa, jossa minäkin synnyin – siis sananmukaisesti hullujenhuoneella. Nuorina ei käyty juurikaan tansseissa tai elokuvissa (paitsi naimaikäiset tytöt ja pojat), ja ainut viihteeseen viittaava kapistus perheissä oli radio, jonka kuuntelu oli säännösteltyä. Sairaalan henkilökunnan pennut kävivät paljon

useammin esimerkiksi elokuvissa Imatran Kinossa, ja vanhemmat sairaalan pojat olivat käyneet Osulan ravintolassa juomassa *kuulalaakereita* sun muita. Kun joku iso poika, kuten *martikaisenari*, otti ryypyn, nakkasi hän yleensä pastillin perään, ettei hengitys olisi haissut. Jossakin vaiheessa maatilán yleistä kulttuurikehitystä tulivat perheisiin uudemmat mööpeliradiot, joissa oli mukana levysoitin, ja niissä sitten soi **Lasse Liemola**, tai sitten laulettiin kauniista pyykkäristä paitojen, tai *Monrepoosta*. Joissain perheissä kuulemma rumputettiin Säkkijärven polkkaa – vaikka koko päivä – kuten sitä sanottiin. Varsinainen nuorisomusiikki ei näet ihan vielä ollut maaseudulla syntynytkään, vaan se tuli Rauhaankin vasta oltuani pari vuotta oppikoulussa, ja kun **The Beatles** esiintyi Suomenkin telkkarissa. Olihan se huvittavaakin: omat sisaret sanoivat *iik*, ja hokivat, kuinka ihana se **Paul** on. Siitä se sitten alkoi, se *rokkenroll*, mutta sen mukana tuli myös runsas viinan kanssa lotraaminen tanssilavoilla käytäessä, ja siitä aiheutuneet tappelut ja kärhämät varastetuista piilopulloista. Todettakoon sekin kehityskulku, että kun televisio tuli maatilalle, sulkeutuivat naapurien ovet tahattomilta, satunnaisilta vierailuilta, ja puhelimella soitettiin aina ennen kyläilyä, jos puhelinta oli. Puhelin ei kylläkään meillä ollut pentujen käytössä kulunut leikkikalu, vaan se oli aikuisten työväline. Jotkut katsoivat sekuntikelloon puhuessaan, jos jollakulla sellainen oli. Ei ollut tapana soitella huvikseen mihinkään, kuten nykyisenä kännykkäkulttuurin aikakaudella on tapana. Nyt sitä on soitettava muille koko ajan vaikka väkisin, ja on hankittava välttämättä mahdollisimman laaja näennäisten ystävien piiri, joka soittelee tosilleen takaisin - löpisten omia tyhjänpäiväisyyksiään. Ollaan tavattavissa koko ajan ja kaiken aikaa -niinkuin muinoin mainoksen Irene. Elämme siis jonkinlaista näennäisystäväverkostojen aikaa, ja jokaisella kansalaisella olisi näitä verkostoja vaikka väkisin oltava. Ajat siis muuttuvat. Joskus maatilalla järjestettiin jopa juhliakin, kuten tässä kuvassa, jossa *Sarkki* soitti harmonikkaansa. Ne olivat autenttisia live-tapahtumia. Noihin aikoihin ihmisiä oli juhliissa paikalla yleensä aina senverran runsaasti, että kuvia varten piti oikein asettautua, jos halusi kaikki yhteen ja samaan kuvaan. Mukana oli kaikenikäisiä, kuten voitte kuvasta itekin todeta. Kuviin ahtauduttiin joukolla ettei olisi tuhlatu kallista filmiä! Tämä kuva on otettu *Koiviston* yläkerrassa, ja kuvan oikeassa laidassa on noita karjatalousharjoittelijoita, ja muuten sitten tuota maatilán väkeä, ja minä olen tuo pellavapää tuossa kuvan alalaidassa.

